

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра української мови та прикладної лінгвістики

**МОВНІ ЗАСОБИ ТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО
ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ
(на матеріалі неологізмів та цитат у соціальних мережах)**

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «бакалавр»
студентки IV курсу
галузі знань 03 «Гуманітарні науки»,
спеціальності 035 «Філологія»,
спеціалізації 035.01 «Українська мова
та література», ОНП «Українська
філологія та західноєвропейська мова»
Дарії Сергіївни ГУЛЯК

Науковий керівник:
к.філол. н., доцент кафедри української
мови та прикладної лінгвістики
Людмила КРАВЧЕНКО

«Допущено до захисту»
Протокол засідання кафедри
української мови та прикладної лінгвістики
№ 15 від «6» червня 2024 року
Завідувач кафедри _____
к.філол.н., доц. **Сергій РІЗНИК**

КИЇВ-2024

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню мовних засобів творення комічного в контексті російсько-української війни. Актуальність теми зумовлена тим, що мовні інновації, зокрема неологізми та цитати, відображають нові реалії воєнного часу. У роботі проаналізовано теоретичні засади творення неологізмів та засобів гумору, визначено природу оказіональних лексем. Розглянуто такі форми комічного, як іронія, сатира та сарказм, а також мовну гру як спосіб створення комічного ефекту. Особлива увага приділена дослідженню конкретних мовних засобів творення комічного на матеріалі 94 неологізмів та цитат, зібраних у соціальних мережах з 24.02.2022 по 15.04.2024 під час російсько-української війни.

Аналіз неологізмів, утворених різними способами (суфіксальним, складанням основ, аббревіацією тощо), показав, що вони часто набувають комічного забарвлення та використовуються для висміювання ворога, критики влади тощо. Дослідження неологізмів та цитат виявило, що їхнє переосмислення, зміна значень та різноманітне використання в комунікативних ситуаціях під час війни відіграють важливу роль у формуванні громадської думки та підтримки українських позицій, наприклад: «*бандерівське смузі*», «*бойові гуси*»; а також допомагають висміювати аморфність та абсурдність позицій ворога: «*ехал на ученія*», «*не всьо так адназначьна*».

У роботі розглянуто соціальні та політичні функції воєнного гумору, його поширення через різні соціальні мережі, медіаплатформи та вплив на суспільну думку. Досліджений матеріал довів, що гумор допомагає знімати напругу, зміцнювати національну єдність та підтримувати моральний дух українців у складних умовах війни.

Ключові слова: *мовні засоби комічного, способи словотвору, неолексеми, неофраземи, цитата.*

ABSTRACT

The qualification work is devoted to the study of linguistic means of creating comedy in the context of the Russian-Ukrainian war. The relevance of the topic is due to the fact that linguistic innovations, in particular neologisms and quotations, reflect the new realities of wartime. The paper analyses the theoretical foundations of neologisms and means of humour, determines the nature of occasional lexemes. Such forms of comedy as irony, satire and sarcasm are considered, as well as language play as a way to create a comic effect. Particular attention is paid to the study of specific linguistic means of creating the comic on the basis of 94 neologisms and quotes collected in social networks from 24.02.2022 to 15.04.2024 during the Russian-Ukrainian war.

The analysis of neologisms formed by various methods (suffixation, compounding, abbreviation, etc.) has shown that they often acquire a comic colouring and are used to ridicule the enemy, criticise the authorities or express national identity. The study of quotes has shown that their reinterpretation, change of meaning and diverse use in communication situations during the war play an important role in shaping public opinion and supporting Ukrainian positions. For example, the quotes «*banderivske smoozi*», «*boyovi husi*», as well as those used to ironically ridicule the amorphous and absurd positions of the Russian side like «*ne vsio tak odnoznachno*» and «*ekhal na ucheniia*».

The paper also examines the social and political functions of humour, its spread through various media platforms and its impact on public consciousness. It is noted that humour helps to relieve tension, strengthen national unity and maintain the morale of Ukrainians in difficult war conditions.

Key words: *linguistic means of the comic, ways of word formation, neolexemes, neophrases, quotation.*

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТВОРЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ ТА ЗАСОБІВ ГУМОРУ	8
1.1. Неологізми та інші мовні інновації. Питання природи оказіональних лексем	8
1.2. Класифікація гумору як різновидів комічного	10
1.3. Мовна гра та цитування як засоби творення комічного	15
1.4. Соціальні та політичні функції гумору	19
Висновок до першого розділу	21
РОЗДІЛ 2. МОВНІ ЗАСОБИ ТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО	24
ПІСЛЯ 24 ГО ЛЮТОГО 2022 РОКУ	24
2.1. Прийоми творення комічного	24
2.2. Неологізми як засоби творення комічного	26
2.3. Цитати як засоби творення комічного.....	32
2.4. Сфери вживання воєнного гумору.....	37
2.5. Етичні міркування та межі гумору	41
Висновок до другого розділу	44
ВИСНОВКИ	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	51
ДОДАТКИ	57

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У контексті російсько-української війни мовні засоби творення комічного набувають особливої актуальності. Це зображає не лише культурні особливості обох країн, але і їхнє ставлення до воєнних дій. Неологізми, нові слова або вирази, можуть відображати нові реалії війни, її виклики та проблеми.

Цитати також стають важливим елементом комічного. Цитування політиків, військових або звичайних громадян може надати глибшого контексту, підкреслюючи різницю в поглядах та підходах до воєнних дій обох сторін.

Дослідження цієї проблеми відкриває нові горизонти для студентів, допомагаючи їм розширити розуміння комічного в мові та культурі. Це також сприяє поглибленому вивченню мовних засобів, які можуть бути використані для створення комічного в різних сферах життя українців.

Тема кваліфікаційної роботи – дослідження мовних засобів творення комічного за допомогою використання неологізмів, неофразем та цитат періоду російсько-української війни.

Наукова проблема дослідження мовних засобів творення комічного під час російсько-української війни полягає в аналізі взаємодії між мовою, культурою та війною. Це включає визначення та інтерпретацію певних мовних явищ, які виникають у воєнних умовах.

Мета роботи – дослідити специфіку мовних засобів творення комічного на просторах інтернет-ресурсів у контексті російсько-української війни, а також виявити вплив мовних інновацій на комунікацію та культурне сприйняття політичної ситуації.

Досягнення цієї мети передбачало виконання таких **завдань**:

- 1) провести огляд наукової літератури щодо класифікації гумору та досліджень мовних інновацій;
- 2) зібрати жарти, меми та інші гумористичні явища, які з'явилися в українському суспільному просторі під час війни після 24-го лютого 2022 року;

3) проаналізувати зібрані неолексеми, неофраземи та цитати гумористичного характеру, які з'явилися в українському інформаційному просторі під час війни;

4) виділити та описати мовні засоби творення комічного, які використовуються в гумористичних текстах;

5) проаналізувати функціонування неологізмів та цитат у жартах та мемах, пов'язаних з війною;

6) визначити сфери застосування жартів, зокрема соціальні мережі, ЗМІ, повсякденне спілкування, та їх вплив на українське суспільство;

7) проаналізувати етичні міркування щодо використання гумору в контексті війни.

Об'єктом дослідження є комічні неологізми та цитати, що використовують у контексті російсько-української війни для створення гумору в мовленні.

Предмет дослідження – мовні засоби творення комічного як цілісна сукупність елементів мовної системи, які породжують комічний ефект у воєнному дискурсі.

Методи дослідження: Основним методом дослідження є традиційний описовий з його головними засобами (спостереження, інтерпретація та узагальнення), який дозволяє докладно проаналізувати всі комічні одиниці та належним чином систематизувати їх. З допомогою контекстуального аналізу визначили емоційно-експресивне значення одиниць у текстах. Кількісний та структурний підходи дали змогу систематизувати вирази комічного та проаналізувати лексичні інновації та переосмислення цитат.

Новизна дослідження полягає у вивченні специфічних мовних тенденцій у творенні комічного під час війни, особливо у використанні неологізмів та цитат. Ця робота є однією з перших, які аналізують комічні новотвори від початку повномасштабного вторгнення 24-го лютого 2022 року.

Практичне значення роботи. Результати дослідження можуть бути використані для:

- 1) науково-навчальних досліджень неолексем та неофразем надалі;

- 2) розширення бази неологізмів, що сприятиме кращому розумінню мовних тенденцій та змін;
- 3) досліджень мови як адаптивного інструменту в критичних умовах війни;
- 4) підвищення рівня продуктивності роботи фахівців з реклами, PR, маркетингу внаслідок застосування ними мовних інновацій із виразним комічним забарвленням;
- 5) дослідження гумору та сатири у доробках письменників, журналістів, сценаристів, що працювали у період війни.

Фактичним матеріалом дослідження стали 94 неолексеми, неофраземи і цитати, зібрані з 24.02.2022 по 15.04.2024 під час російсько-української війни у понад 200 прикладах різних гумористичних контекстів, поширюваних у соціальних мережах.

Джерела дослідження: ресурси соціальних мереж YouTube, Twitter, Facebook, Tiktok.

Апробація роботи. Основні результати дослідження були представлені в одноосібній доповіді на Міжнародній науковій конференції «Мова як світ світів. Граматика та поетика текстових структур (Київ 9.11 – 10.11.2023)» та в доповіді, підготованій у співавторстві з науковим керівником Л. Кравченко, на Міжнародній науковій конференції «XXXII. kolokvium mladých jazykovedcov (Prešov 30.11. – 1.12.2023)», яка проходила в Пряшеві в Словаччині. Також з теми роботи були опубліковані тези в співавторстві з науковим керівником Л.О. Кравченко в збірнику конференції [43. с. 26 – 27]

Структура роботи. Кваліфікаційна складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури (43 позиції) та додатків. Повний обсяг роботи – 66 сторінок, із них основного тексту – 46 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТВОРЕННЯ НЕОЛОГІЗМІВ ТА ЗАСОБІВ ГУМОРУ

1.1. Неологізми та інші мовні інновації. Питання природи оказіональних лексем

Мова стоїть в основі еволюції людської цивілізації. Вона супроводжує всі аспекти громадського життя, відображаючи процеси пізнання та творчості. Мова не лише інструмент спілкування, але й дзеркало історії, менталітету і культурної спадщини народу. Вона зберігає досягнення минулих поколінь, створюючи основу для майбутнього прогресу.

У кожній мові є слова, які активно використовуються в повсякденному житті, тобто узусні лексеми, історичні терміни, а також нові формування, які можуть бути власне мовними чи запозиченими. Процеси, які сприяють виходу з ужитку слів і виникнення нових, свідчать про неперервний розвиток людства. Процес оновлення словникового складу мови, спричинений його динамічним розвитком, називається неологізацією. Кожна мова періодично зазнає змін і отримує нові слова. Цей процес є важливим для адаптації мови до потреб суспільства в різні епохи, в спілкуванні та в культурному розвитку.

Мовознавці детально вивчають неологізацію, визначаючи її роль у формуванні та функціонуванні лексики в різних контекстах. Серед науковців, які звертали увагу на проблематику неології, можна виокремити таких українських дослідників, як Є. Карпіловська, Н. Клименко, Л. Кислюк, Н. Стратулат та ін [10, с. 9–34; 33, с. 108–143]. Кожний з них прагнув зрозуміти різні аспекти цього явища, включаючи визначення неологізму, характеристику неологічних одиниць, класифікацію нових слів, а також їхній вплив на мову у різних сферах.

Визначення терміна «неологізм» викликало інтерес у багатьох мовознавців, як в Україні, так і за кордоном. О. Селіванова у термінологічній енциклопедії «Сучасна лінгвістика» надає доволі повне та об'ємне визначення неологізму: «Неологізм – слово чи сполука, використані мовою в певний період

на позначення нового або вже наявного поняття в новому значенні й усвідомлюється носіями мови» [27, с. 43].

К. Заболотний визначає неологізм як нове слово або стабільне словосполучення, яке відповідає потребам комунікації, нове як за формою, так і за значенням, створене за мовними законами або запозичене, і сприймається як нове протягом певного часу [7, с. 3–9].

Терміни «неологізм» і «інновація» часто використовують як синоніми для позначення нових слів або виразів. О. Сербенська вказує, що мовні інновації пов'язані з утворенням нових слів через запозичення з їх засвоєнням і впровадженням. Вони також з'являються через зміну значення слів у різних мовних стилях і жанрах. Відродження старих слів і фраз із минулої епохи також можуть підпадати під тенденцію неологізації, точніше реінтеграції в узусне вживання. Інноваційний процес може тривати дуже довго [28, с. 108].

Тож, можемо виокремити такі характеристики неологізмів:

1) новостворені слова часто відображають зміни в науці, технології, соціальних відносинах або політиці (вони мають велике соціальне значення, що зумовлено суспільними потребами);

2) неологізми швидко стають частиною загального мовленнєвого фонду (ці слова можуть втрачати свою новизну та стають загальноновживаними з часом);

3) формування неологізмів зазвичай відбувається за правилами словотвірних норм;

4) більшість неологізмів є самодостатніми, тобто їх можна зрозуміти без звертання до контексту, що свідчить про їхню достатню номінативність.

Найбільш поширеним на сьогодні є протиставлення потенційних слів (потенціалізмів) як результату узуального словотворення оказіональним словам (оказіоналізмам) як наслідкам словотворення неузуального [14, с. 49–50]. Особливо в каламбурному та ігровому словотворенні відхилення від усталених словотвірних норм часто має на меті свідоме створення оказіоналізмів зі зміненим оцінним забарвленням та більшою експресією.

У сучасній мовній практиці можна виокремити два основні напрями способу словотворення: по-перше, заміна стандартної семантичної структури деривата, що включає вже наявну словотвірну форму, новими елементами, які несуть жартівливе або оцінне значення; по-друге, використання нового формального засобу для вираження відомого вже змісту [14, с. 59].

Як тлумачать визначення Л. Пустовіт та Н. Клименко, «оказіоналізм – незвичне, здебільшого експресивно забарвлене слово, утворене з порушенням законів словотворення чи норми мовної й існує лише в певному контексті, у якому воно виникло. Оказіоналізми зіставляються зі словами узуальними, від неологізмів відрізняються тим, що зберігають свою новизну незалежно від реального часу їх утворення» [25, с. 432–433].

Питання щодо узусного вживання мовних інновацій досі залишається відкритим. Чи перейдуть у загальноновживану лексику нові лексеми ми дізнаємося лише з часом, хоча щодо певних новотворів військового часу можна впевнено сказати, що вони швидко втратять свою актуальність через швидку зміну подій та перейдуть в категорію історичної або архаїчної лексики, зникнуть взагалі або ж будуть замінені іншими лексемами.

1.2. Класифікація гумору як різновидів комічного

Гумор, як складний та багатогранний феномен, привертає увагу науковців з різних галузей знань. Вивчення гумору включає аналіз його форм, типів та виявлення загальних та національних особливостей. Наукові дослідження в цій галузі виокремлюють різноманітні форми та типи гумору, що мають особливості, відображені в лексиці, фразеології та міні-дискурсі. Розрізнення форм та типів гумору допомагає краще зрозуміти його різноманітні вияви в різних культурах та мовах. Далі розглянемо основні класифікації форм та типів гумору, які трапляються в наукових дослідженнях.

Типи гумору

Розгляньмо два основні типи гумору. Перший – це гумор солідарності, що виражає згоду і підтвердження сказаного іншими учасниками комунікативної ситуації (*supportive humour*). Цей тип гумору близький до позитивної ввічливості або ввічливої солідарності. Другий тип гумору – це гумор конкуренції та суперництва, що виражає незгоду й суперечку з попередніми репліками інших учасників ситуації спілкування (*contestive, competitive humour*) [40, с. 328]. На думку дослідника Г. Почепцова, гумор буває: *лінгвальним*, коли смішним є те, що говорять герої; *ситуативним* – у ньому смішною є ситуація, в яку потрапили герої [39, с. 11].

А. Щербина вважає, що одним із розуміння гумору є «добрий настрій». Автор також наводить визначення терміна гумору, але з літературного погляду: «1) твори і жанрові різновиди гумористичної літератури; 2) почуття гумору»; 3) «форма критичного ставлення до дійсності, форма комічного осміювання» [35, с. 27].

Форми гумору

Залежно від наукових шкіл та традицій виділяють від двох (*гумор* і *сатира*) до семи (*гумор, сатира, жарт, насмішка, карикатура, іронія, гротеск, сарказм*) основних форм комічного, водночас в деяких концепціях гумор і сатира розглядають як дві рівноправні основні форми комічного, а решта (іронія, гротеск тощо) мають статус виразних засобів комічного, які і є гумором та сатирою. У цьому дослідженні зосереджено увагу на основних різновидах комічного у їх традиційній інтерпретації, а саме: іронія, сатира та сарказм [40, с. 326–330]. У нарисі «Жанри сатири і гумору» А. Щербина зазначає: «Сміх в усій багатогранності пронизує те, що ми називаємо гумором і сатирою» [35, с. 26]. Автор також інтерпретує поняття «комічне» через розуміння його різних

форм, таких як гумор, дотепність, жарт, іронія, насмішка, сатира та усмішка, оскільки всі ці елементи, зазнаючи трансформацій, переплітаються між собою.

Це розмаїття виникає з поєднання різних форм і засобів комічного. Гротеск, карикатура і пародія використовуються як елементи гіперболізації і зазвичай слугують для викривлення реалій та персонажів. Отже, їх не можна класифікувати як суто комічні форми. Вони також є важливими елементами у сатирі та гуморі.

Чорний гумор (англ. *black humour*) – літературний жанр, пов'язаний з абсурдизмом і гротеском, який висміює абсурдність дійсності. Чорний гумор генетично пов'язаний з творчістю Ф. Рабле, Дж. Свіфта, М. Гоголя, Марка Твена, К. Воннегута, Дж. Геллера та інших, особливо виразним він є в драмі абсурду [14, с. 578–579].

Р. Шолс вважає чорний гумор літературним напрямом з песимістичним світосприйняттям, яке використовує гротескні форми, пародії, алогізм і гіперболізм, щоб показати абсурдність цивілізації. Сюрреалісти надавали йому особливого значення, використовуючи іронію і критичне ставлення до сучасності. Дж. Варт у своїх творах, таких як «Література виснаження» (1967), описував чорний гумор як засіб для осмислення абсурдного буття через семіотичні експерименти. Для нього не характерна відсутність сміху, замість якого використовується злісний регіт, і часто зображує безглуздя цивілізації, проблеми тотального божевілля [14, с. 578].

Іронія (гр. *eironeia* – «лукавство, глузування, удавання») – це вид антифразису, у якому слово з позитивним значенням використовується для прихованого глузування. Арістотель визначав іронію як «вид смішного, коли говоримо інакше, ніж відчуваємо». Іронію важко точно визначити через її прихованість у лексичній семантиці, що робить її важкою для диференціації, а її різноманітність, оскільки вона часто розсіяна по тексті, виявляється через зіставлення кількох одиниць. У вузькому сенсі іронію розуміють як вживання слова з позитивною оцінкою для вираження негативної. Наприклад, слово

«герой» буквально означає людину з видатними якостями. Проте вираз «От іще герой!» стосовно людини, яка зробила щось погане, є явно іронічним [24, с. 134].

Використання іронії було популярним з давніх часів, але її природа суттєво змінювалася в різні епохи. У античності домінувала «сократівська іронія», що виражала філософське критичне мислення та сумнів, ведучи до правди й істини. Сократ, використовуючи іронію, ніби займав позицію свого опонента, погоджуючись із його судженнями, але гіперболізуючи й поступово доводячи їх до абсурду. Таким чином він виявляв обмеженість чи недоречність цих суджень. «Об'єктивна іронія» включала приклади «іронії долі» або трагічної іронії, яку часто зображали в античному театрі [38, с. 1391].

Дослідники подають пояснення іронії, як протилежність гумору. Визначають такі відмінні риси цих двох виявів комічного: 1) іронія – явище об'єктивне і спрямоване на інших; гумор – суб'єктивний і призначений для власного Я; 2) іронія «починається серйозним виразом обличчя, а закінчується сміхом, з гумором усе навпаки» [37, с. 19–20].

Якщо висловити простими словами, іронія – це протиріччя під маскою схвалення і згоди, коли явищу приписуються якості, яких воно не має, або вони перебільшені. Тобто сміх, що виникає в результаті іронії, слугує способом викриття абсурдності того, що відбувається, або вираженням авторського судження про ситуацію і дійсність в цілому.

Сатира (лат. *satira*, від раннього *satura* «суміш, всяка всячина») – це вид комічного, особливий спосіб викриття негативних аспектів життя через гострий гумор. Вона простежується в різних літературних формах, таких як анекдоти, жарти, сатиричні казки, комедії та інші, де гостро висміюються людські вади та суспільні протиріччя. Цей жанр не лише розважає, але й викликає глибокі роздуми над проблемами суспільства. Сатиричні твори нерідко є засобом критики влади, лицемірства та інших негативних явищ. Їхня гострота полягає у здатності привернути увагу до проблем та викликати обурення або сміх [25, с. 368].

Найчастіше, як показують дослідження, автор сатиричних висловів є ідеалістом у своїх переконаннях. Осміюючи предмет критики, він відтворює свої невинуваті очікування від суспільних явищ та від світу загалом. Сміх, спричинений засобами сатири – злий, безжальний, уїдливі, безкомпромісний, виникає внаслідок ворожого ставлення автора до певних несправедливих або негармонійних, неідеальних явищ. Сатира орієнтована на заперечення об'єкта, оскільки спричиняється почуттями презирства, гніву, обурення [34, с. 8].

Цю точку зору підтримувала О. Шонь, пишучи, що головне в сатирі – комічна критика, тобто така, яка підводить читача до заперечення явища через зіставлення його з ідеалом, критика, яка стверджує ідеали. Дослідниця продовжує свою тезу і стверджує, що саме – громадські вади і недоліки соціального устрою – і є одними з важливих умов існування сатири [34, с. 8].

Дослідники також стверджують, що поштовхом для виникнення сатири є ситуація, коли негативними виступають не окремі риси, а явище в своїй сутності, особливо коли воно може призвести до трагічних наслідків. Така ситуація вже не може бути сумісна з «добрим» сміхом і народжує сміх бичувальний, викривальний, сатиричний [8, с. 8–9].

Якщо брати до порівняння сатиру, іронію та власне гумор, то матимемо деяку системність:

- для сатири характерне негативне забарвлення двох сюжетів – прихованого і видимого;
- гумор висвітлює їх з позитивних сторін;
- іронія зображає зовнішню позитивну сторону в поєднанні з внутрішньою негативною.

Тобто сатира яскраво негативно виражена та має на меті теж негативне неприховане значення, натомість іронія має приховане забарвлення, що здається доброзичливим на перший погляд.

На основі проаналізованих теоретичних праць про природу комічного ми створили таблицю, де показали різницю між внутрішнім та зовнішнім виявом позитивного та негативного емоційного забарвлення основних типів комічного,

зокрема гумору, сатири та іронії (див. табл. 1). Позитивне забарвлення позначили плюсом, а негативне – мінусом.

Забарвлення	Гумор	Сатира	Іронія
Внутрішнє	+	-	-
Зовнішнє	+	-	+

Таблиця 1. Емоційне забарвлення основних типів комічного

Сарказм як один із засобів сатири відзначається глибоким психологізмом і має на меті висміяти явища, що заважають розвитку суспільства. За допомогою художнього відображення реальності, уїдливості та конфліктного напруження він гостро висміює негативні й небезпечні аспекти життя, привертаючи до них максимальну увагу і частково деформуючи їх для більшої наочності. Часто сарказм вважають вищою формою критики. За словами А. Щербини, це «крайній ступінь іронії, особливо дошкульна насмішка, коли до сміху додається гірке обурення, презирство, злість, отрута. Від іронії сарказм відрізняється ще й тим, що насмішка тут здебільшого не прихована, а відверта» [35, с. 37].

1.3. Мовна гра та цитування як засоби творення комічного

Одним із найвиразніших виявів етнолінгвістичної творчості була і є мовна гра, яка традиційно розуміється як творче, нестандартне використання будь-якої мовної одиниці або категорії для створення відповідних виразів, особливо виразів комедійного характеру. Для мовної гри характерне відхиленнями від

мовних норм. Чудовий приклад того, як українська етнолінгвістична ідентичність розвивалась на ранньому її етапі, засвідчено в прислів'ях, приказках, прислів'ях, загадках, анекдотах тощо саме завдяки мовній грі.

Роль мовної гри та художніх тропів у створенні комічного

М. Юрковська визначає природу мовної гри як порушення граматичних правил і вибір мовних засобів на всіх рівнях тексту, що не відповідає стандартам мовного вживання [36, с. 11]. І. Сніховська розглядає мовну гру як свідомий та творчий процес, спрямований на творення ігрового контексту комунікації з метою впливу на адресата через емоційний або інтелектуальний рівень [30, с. 5].

Як стверджує В. Самохіна, основними засобами творення комічного виділяють різновиди мовної гри, яку можна прослідкувати на різних мовних рівнях:

- на фонетичному – гра звуками (омоніми, омографи);
- на лексичному – каламбури, оксиморони, зевгми;
- на текстово-жанровому й дискурсивному – порушення на рівні композиційної структури, уведення інтертекстових елементів, змішання стилів [26, с. 122].

Виходячи зі збору та аналізу виявів комічного нашого дослідження, до класифікації можемо додати:

- на лексичному – слова в контекстуальному значенні зі зміненою семантикою та тропи (метафори, порівняння, перифрази, оксиморони), а також системно-організована лексика (авторські неологізми, іншомовні слова, терміни);
- на фонетичному – транскрибовані слова, словосполучення та цитати (з російської мови на українську);
- на фразеологічному – пряме або непряме цитування, крилаті вислови.

Найбільше виявів комічного прослідковується в новоутворених словах і словосполученнях, тобто неологізмах. За їх допомогою можна дати негативну характеристику, створити гумористичні, іронічні і сатиричні ефекти.

Щодо природи тропів, які можуть використовувати як засоби творення комічного ефекту, як-от метафор, епітетів, оксиморонів та порівнянь, то в них закладена велика легкість, з якою вони перетворюються на засоби комічного, що й відкриває широкі можливості перед майстрами сатири. Науковці акцентують увагу на різнокоренових мовностилістичних засобах або тропях, за допомогою яких поети створюють яскраві сатиричні, іронічні та гумористичні ефекти [17, с. 23].

Існує велика кількість підходів до класифікації тропів. Розглядаючи тропи в контексті стилістики, В. Кухаренко поділяє тропи на лексичні (метафора, метонімія, синекдоха, гра слів, іронія, епітет, гіпербола, повторення), синтаксичні (риторичне питання, повторення) та лексико-синтаксичні (антитеза, градація, порівняння, перифраз) [17, с. 23].

О. Калита вважає, що поєднання вищезазначених мовних значень може відтворювати бажаний комічний ефект. Інші ж мовні одиниці, які додаються до висловлювання чи тексту, мають специфічне комічне забарвлення. Це особливо яскраво виявляється в гумористичному характері висловлювання чи тексту, а також у його іронічно-сатиричному характері. Будь-які використані засоби можуть мати комічний ефект за певних умов. Це пов'язано з тим, що в мові не існує спеціальних мовних засобів для творення гумору, автор використовує узусну лексику і завдяки власному досвіду перетворює її на засіб комічного [9, с. 9].

Цитата

Іншим популярним засобом вияву комічного зараз в українському комунікативному просторі є цитатія висловів українських та російських діячів, де російські цитати піддаються перефразуванню зі збереженням фонетичного оформлення російською мовою.

Транскрипція, походячи від латинського слова «*transcribere*», означає запис усного мовлення за допомогою спеціальних символів з метою наукових досліджень. Це система знаків, що використовується для точного передавання мовлення. Існують різні види транскрипції, такі як фонетична, яка ставить за мету точне відтворення звуків мови, фонологічна, що акцентує на фонемній структурі слів, і практична, яка перекладає чужомовні слова за допомогою національної абетки (транслітерація). Письмова транскрипція, розширюючи межі правопису, може відбивати особливості вимови та авторські відступи від мовних норм. Вона іноді використовується для досягнення художнього ефекту, що стає одним із прийомів літературної творчості [14, с. 496–497]. Транскрипцію можуть використовувати не лише для передавання точного звучання мови-оригіналу, а й для досягнення комічного ефекту, а саме яскравого вираження глузування.

Цитати можна використовувати як інструменти для підтвердження власної думки, створення непрямого натяку або посилення емоційного впливу. У гуморі цитати особливо важливі, оскільки їх використання може викликати комічний ефект через несподівані асоціації, контрасти, гру слів та ін.

Цитата (від лат. *cito* – «наводжу», «проголошую») – це дослівний уривок з іншого твору, що використовується для підтвердження або заперечення певної думки, з дотриманням особливостей оригіналу та посиланням на авторитетне джерело. Цитати є частиною інтертекстуальної взаємодії і використовуються для підтвердження авторської думки, критичної оцінки, розвитку полеміки, побудови аргументів чи ілюстрації типологічних ознак об'єктів. Цитати зазвичай не мають великого обсягу, на письмі беруться в лапки, а пропуски позначаються трьома крапками у квадратних дужках. У наукових роботах після цитати вказують автора, назву джерела, рік і місце видання, номер сторінки. Цитати можуть включати уривки текстів, речення чи окремі слова, а також афоризми, прислів'я і крилаті слова. В епіграфах цитати використовують для підсилення авторської ідеї [14, с. 571].

Вдало підібрані цитати допомагають надати саркастичного відтінку всьому мовленню автора. Використання загальновідомих серйозних виразів у тривіальних або смішних контекстах може підкреслити комічний характер цих ситуацій. Цитати можна змінювати, створюючи гру слів або каламбур, додаючи комічний елемент у текст. Зміна одного або кількох слів у цитаті створює нові та цікаві значення. Наприклад, перефразування відомого прислів'я чи афоризму може викликати сміх через несподівані асоціації.

1.4. Соціальні та політичні функції гумору

Люди постійно жартують, але те, що змушує людей сміятися, змінюється з часом, залежно від сучасних соціальних тенденцій. Гумор продовжує адаптуватися до поточної моди, економічного та політичного клімату, щоб залишатися актуальним. Цей потужний засіб спілкування допомагає вирішити конфлікти між людьми та покращити взаєморозуміння. У політиці гумор може усунути бар'єри між політиками та громадянами, спрощуючи розуміння складних питань і позицій, що створює «спільну мову», яка об'єднує суспільство та уряд навколо певних ідей і цінностей.

Політика завжди була популярною темою для жартів, особливо під час кризи, стресу та нестабільності. Такі жарти відіграють важливу роль у спілкуванні між людьми. У демократичних країнах політичний гумор, особливо важливий через можливість висловлювати власну думку та критикувати дії влади. Інтернет і соціальні мережі дозволяють швидко і широко поширюватися політичним анекдотам.

Політичний гумор буває багатьох форм, таких як: комедія, сатира, пародія тощо. Політики можуть використовувати це, щоб показати свою людську сторону, близьку до виборців, дискредитувати опонентів або привернути увагу до своїх політичних позицій. Журналісти можуть використовувати гумор для критики політичних дій, а громадяни, незалежно від своїх політичних уподобань, можуть відчувати бажання залишатися поінформованими про політичні події.

У наукових дослідженнях найчастіше вивчають дві форми політичного гумору: міжособистісне спілкування та політичне спілкування, зокрема в парламентських дебатах.

Гумор може мати різні форми, особливо в сучасних умовах стрімкого розвитку віртуальних ресурсів. Однією з найпопулярніших форм політичного гумору в сучасному культурному середовищі є мєми в Інтернеті: це можуть бути гасла, «фотожаби», вірусні відеоролики, пародійні ілюстрації, мелодії, гіфи, комікси та демотиватори. Хоча існує багато народної творчості та різних форм її виявлення, основним каналом гумористичного відображення сучасної політичної ситуації в Україні є професійний гумор, який представлений в інтернеті та на телевізійних каналах.

Проте якщо сучасний гумор може бути відвертим, то його важко назвати гострою політичною сатирою, оскільки його соціальна критика зазвичай м'яка та іронічна, і не закликає до боротьби з недоліками. Влада нерідко ігнорує цей гумор, а іноді й дозволяє йому існувати, що спричиняє пом'якшення політичного гумору, втрати його викривальної функції та перетворення його на розважальний контент.

Визначальною рисою для таких форматів є те, що політика є лише однією з багатьох можливих цілей для жартів. На відміну від сатири, ці жарти є менш агресивні та входять до соціальних норм, а отже і для ширшої аудиторії. Політичний гумор часто використовують як засіб критики влади та висміювання політичних дій. Він допомагає громадянам висловлювати своє незадоволення політичними діями та рішеннями, а також вказує на некоректні рішення влади та абсурдність деяких політичних практик. Політичний гумор може породжувати початок важливих дискусій та спонукає до рефлексії над ситуацією в країні.

Гумор може бути засобом зближення громадян та політиків, створюючи спільну основу для діалогу. Він також сприяє підвищенню соціальної обізнаності, розкриваючи проблеми суспільства та висвітлюючи їх з різних ракурсів. Політичний гумор може заохочувати громадян брати участь у політичних процесах та бути критично налаштованими до влади.

В Україні політичний та соціальний гумор завжди відігравав ключову роль у формуванні суспільної свідомості та політичної культури. Жарти допомагають зміцнювати комунікацію між політиками та громадянами, висвітлюють проблеми влади та спонукають до більш активної участі у громадських процесах. Такий гумор стає не лише джерелом розваги, але й інструментом соціальної зміни та розвитку. Сьогодні ж, в період повномасштабного вторгнення, він додає українцям ще й сміливості, впевненості в перемозі, допомагає зберегти психічне здоров'я.

Висновок до першого розділу

Проведений аналіз теоретичних засад творення неологізмів та засобів гумору дозволяє нам зробити низку важливих висновків.

Перш за все, ми переконалися, що мова є невід'ємною частиною розвитку людської цивілізації, постійно змінюючись та оновлюючись. Процес неологізації, тобто поява нових слів, є природним явищем, що відображає динаміку суспільних процесів. Неолексеми та неофраземи можуть бути як власне мовними утвореннями, так і запозиченнями, їх поява зумовлена потребами комунікації та культурного розвитку.

Ми виокремили основні характеристики неологізмів. Неологізми відображають зміни у політичній ситуації та соціальних відносинах, швидко стають частиною загального мовленнєвого фонду, часто описують нові явища або об'єкти, утворюються за законами норм мови та є самодостатніми у номінативності. Важливо також розрізняти неологізми та okazіоналізми, адже останні характеризуються експресивністю, новизною та існують лише в певному контексті.

Щодо класифікації комічного, ми розглянули два основні типи: гумор солідарності, що виражає згоду, та гумор конкуренції, що виражає незгоду. Серед основних форм комічного ми виокремили іронію, сатиру та сарказм. Іронія характеризується прихованим глузуванням, сатира – відкритою критикою, а

сарказм – гострою, відвертою насмішкою. Окрім того, ми звернули увагу на такі різновиди комічного, як чорний гумор, що гостро висміює абсурдність дійсності, та мовну гру, що передбачає творче, нестандартне використання лінгвальних одиниць. Вона може реалізовуватися на різних мовних рівнях – фонетичному, лексичному, фразеологічному тощо. Наприклад, на лексичному рівні мовну гру використовують як слова зі зміненою семантикою у контекстуальному значенні, як авторські неологізми тощо, на фонетичному рівні – у транскрибованих словах, словосполученнях та цитатах, на фразеологічному – у прямому чи непрямому цитуванні, використанні крилатих висловів. Такі мовні засоби дозволяють створювати гумористичні, іронічні та сатиричні ефекти.

Окремо ми розглянули роль цитат як інструменту утворення комічного. Їх можуть використовувати для підтвердження або заперечення думки, створення непрямого натяку чи задля посилення емоційного впливу. У гумористичному контексті цитати набувають особливого значення, оскільки їх використання може викликати комічний ефект через несподівані асоціації, контрасти, гру слів. Наприклад, перефразування відомого прислів'я чи афоризму може створити цікаві та незвичні значення.

Також ми проаналізували теоретичні засади соціальних та політичних функцій гумору. Гумор, особливо в сучасних умовах стрімкого розвитку соціальних мереж, може набувати різноманітних форм – від мемів до пародійних відеороликів. Політичний гумор відіграє важливу роль у формуванні суспільної думки та політичної культури громадян, сприяючи зближенню народу із владою, підвищенню загальної обізнаності людей у політичній ситуації та, навпаки, виробленню критичного ставлення виборців до влади. Він допомагає висловлювати незадоволення діями політиків, вказувати на недоліки та недоречність певних дій. В Україні, особливо в умовах повномасштабного вторгнення, політичний та соціальний гумор додає сміливості, впевненості в перемозі та допомагає зберегти психічне здоров'я громадян.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що дослідження неологізмів та засобів гумору є важливим напрямом сучасної лінгвістики, який дозволяє глибше

зрозуміти динаміку мовного розвитку, особливості національної ментальності та культури. Аналіз цих явищ розкриває широкі можливості для подальших наукових розвідок.

РОЗДІЛ 2. МОВНІ ЗАСОБИ ТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО ПІСЛЯ 24 ГО ЛЮТОГО 2022 РОКУ

2.1. Прийоми творення комічного

Звернення до розгляду мовних засобів, за допомогою яких текст набуває комічного навантаження, актуальне для розв'язання питань, пов'язаних із процесами формування комунікативної доцільності мови та прагматичної спрямованості висловлювання, а вивчення проблем відтворення лінгвопоетичних засобів створення комічного є актуальною проблемою сучасної української літературної мови.

Російсько-українська війна не лише спровокувала серйозні політичні, економічні та соціокультурні зміни в країні, але й стала основою для виникнення цілком нового феномену – комічного у мовленні. Лінгвальні стратегії та прийоми творення комічного на тлі цієї війни відображають складні соціокультурні та політичні реалії, а також різні підходи до розуміння та інтерпретації воєнних дій.

Одним із ключових лінгвальних прийомів гумору у створенні комічного на тлі російсько-української війни є використання іронії. Іронічні висловлення, які маскують сатиричний погляд на події, дозволяють висміювати абсурдність ситуації та перекручення фактів. Наприклад, в українській мові з'явився фразеологізм «*Київ за три дні*», який ілюструє парадоксальність намірів російської політики щодо столиці України. В українців це – стійкий синонім неадекватної оцінки ситуації і краху грандіозних планів ворога.

Пародія та сарказм також стали важливими лінгвальними прийомами в створенні гумору з урахуванням війни. Вони дозволяють висміювати політичних діячів та зображувати їх у комічному світлі. Наприклад, багато анекдотів та карикатур зображують президента росії у різних комічних ситуаціях, що підкреслює глузливий підхід до його політики. Одними із ефективних прийомів створення комічного є використання каламбурів та гротеску. Вони дозволяють виявити абсурдність ситуації, перевернути значення слів та висміяти конфліктні стереотипи.

Усі ці лінгвальні прийоми спрямовані на створення комічного ефекту, який дозволяє зменшити напругу в суспільстві та підкреслити абсурдність війни. Однак важливо зазначити, що комічне у текстах про війну може мати різні інтерпретації та сприйматися різними групами людей по-різному.

Соціальна зумовленість лінгвальних змін переважно пов'язана з комунікативною функцією мови, яка завжди націлена на задоволення потреб суспільства в спілкуванні. Це вимагає пошуку найбільш раціональних засобів номінації. Нова лексика в певний історичний період включає в себе широкий спектр інформації про особливості економічного, політичного та культурного життя свого часу. Чим важливіша епоха для певного суспільства і чим більше вона насичена важливими подіями, тим активніше мова реагує на ці події шляхом створення нових слів. О. Пономарів вказує, що, окрім неологізмів, створених для позначення нових понять, нові слова з'являються також через необхідність замінити вже узусні терміни на більш точні, зрозумілі та відповідні фонетичним, лексичним, словотвірним і іншим нормам мови. Крім того, разом з лексичними неологізмами з'являється багато семантичних неологізмів, тобто слів, що вже існують у мові, але набувають нових значень [23, с. 78–79].

Мова стала генератором і найвищою формою патріотизму, а також ключем до вивчення культури, історії, традицій, стала творцем культури, репрезентантом українського народу у світі, ореолом нації та її етнічним кордоном. Мова нині актуалізувала одну із провідних своїх функцій – стала ідентифікатором національної належності, маркером, що визначає «свого» і «чужого» в російсько-українській війні, особливо від початку повномасштабного вторгнення 2022 року [2].

Українці також активно використовують «мовний щит» для ідентифікації окупантів за допомогою спеціальних кодових слів, визначаючи, що українська співрозмовника для нього не є рідною. Цей метод, відомий як «шиболет», дозволяє розпізнати людей, які не є носіями української мови, завдяки певним ключовим словам: *паляниця, молодиця, світлиця, суніця, киця, нісенітниця, укрзалізниця, веселка, філіжанка, гаманець, вештатися, духмяний, непереливки,*

кмітливий, пуцьвірінок, обценьки, теревенити, телепень, подоляночка, пательня, балаканина, рушниця, рахівниця, кохання, хлібина, нікчема, перекотиполе й ін [2].

2.2. Неологізми як засоби творення комічного

Війна, безсумнівно, є серйозною та складною темою, проте іноді в самій скрутній ситуації людство може знайти вихід у комічному. Вважаємо за необхідне зосередитись на неочікуваному аспекті російсько-української війни – на гумористичних висловах та смішних ситуаціях, які виникають під час цього протистояння. Перше, на що варто звернути увагу серед комічних виявів, – це гумористичні неологізми. Вони виділяються своєю частотою вживання та значною кількістю порівняно з іншими виявами комічного.

За допомогою неологізмів можна дати негативну характеристику, створити гумористичні, іронічні і сатиричні ефекти. Неологізми творяться за законами мови, але сьогодні у загальноновживаному лексиконі, особливо що стосується комічного, ми маємо винятки, тому з'являються сумніви щодо визначення природи таких лексем. Деякі з новотворів можуть ставати узусними та виходити із рамок комічного (*мордор, орки, оркостан*) та заступати назви певних реалій (*росія, росіяни, ворог, ворожа країна*). Але можемо зазначити, що певні одиниці мають досить нешироке використання, тобто вони не виходять зі своєї комічної конотації (*бандеромобіль, бавовнятко, бойові гуси*). Тож чи варто називати останні «неологізмами», чи все ж таки ці лексеми мають оказіональний характер.

Проаналізувавши зібраний матеріал, можемо констатувати, що для набуття комічного ефекту авторські неологізми були утворені різними морфологічними способами.

Серед них виокремлюємо такі:

- основоскладання (*брудносракі, бандеромобіль, путлер* тощо);
- суфіксальний спосіб (*бавовн-ятк-о, рус-н-я, бульб-аш-і* тощо);

- безафіксий спосіб (*маленькая люд-Ø-а*);
- абрєвіація (*ППО* – птахи проти орків, *БНР* – Білгородська народна республіка, *КуНР* – Курська народна республіка тощо);
- зміна семантики узусних лексем (*бавовна, біозброя, біолабораторія* тощо);
- складання слів у нові фраземи, що набувають іншої семантики в такій конструкції (неофраземи *батальйон «Монако», м'ясо з бульбою, мюнхенське ТрО* тощо).

Розглянемо детально кожний із цих способів.

Неологізми, утворені суфіксальним способом

Серед неологізмів, що творяться **суфіксальним способом**, виокремимо такі приклади негативних вивів комічного: *русня* (на позначення росіян: корінь *рос* + суфікс *-ня*; на зразок зневажливих слів *бурсачня, офіцерня*, тощо), *бульбаши, бульбашиі* (повернення та переосмислення в негативному значенні зневажливих назв на позначення президента Білорусі О. Лукашенка та білорусів через участь їх у війні проти України), *чмо-н-я* (фраза-висміювання вбогого зовнішнього вигляду деяких російських військовиків, що приїхали воювати в Україну).

Іншим прикладом суфіксального способу утворення неологізму є номен *оркостан*, де до слова зі зміненою семантикою *орк/орки* (зі значенням *росіянин/росіяни/ворог*) додано суфікс *-стан* на позначення країни на зразок *Казахстан, Туркменістан, Таджикистан* тощо. Варто зазначити, що семантика суфікса *-стан* не є негативною, а нейтральною, адже у країнах Близького Сходу із аглютинативним типом мови частина *стан* значить країна.

Щодо позитивних комічних неологізмів, утворених **суфіксальним способом**, то це – *бавовнятко* (похідне від *бавовна*, на позначення міфічного звіра: *бавовн* + *-ятко* – зменшено-пестливий суфікс на позначення дитинчат тварин, на зразок *ягнятко, зайченятко*), *Джонсонюк* (створений збігом прізвища експрем'єр-міністра Бориса Джонсона та скороченням Об'єданого Королівства

– УК у його нікнеймі в мережі Instagram, на кшталт до суфікса *-юк* власне українських прізвищ, як-от: *Вірастюк, Данилюк, Гаврилюк*). До цих прикладів можна додати дієслова *кімити* (зберігати оптимізм) та *макронити* (робити занепокоєний вигляд), які походять від прізвищ голови Миколаївської ОДА Віталія Кіма та президента Франції Емманюеля Макрона. Ці слова творяться за допомогою дієслівного суфікса та переходять із розряду іменника в дієслово.

Неологізми, утворені способом складання основ

Серед неологізмів, що творяться **способом складання основ**, є такі приклади: *бандеромобіль, брудносракі, свинособаки, путлер, терраша*. Першим номеном *бандеромобіль* активісти з м. Ніжин назвали бронемашину, яку використовували під час війни на сході України, проте з початком нового вторгнення чимало старих термінів стали повертатися із новою набутою семантикою. Наразі цим терміном комічно називають будь-який транспортний засіб із національними символами. Цей гумористичний номен можна зарахувати до засобів власне гумору (позитивні сюжети всередині та ззовні). Такі машини стали «страшилкою» для російських окупантів, тому їх називають також *вундервафлями* та *шушпанцерами* (на кшталт до німецької військової техніки часів Другої світової війни; відбулася ще й зміна семантики задля висміювання страху ворога). Інші приклади *брудносракі, свинособаки, путлер* навпаки відійдуть до категорії сатири (негативні сюжети всередині та ззовні).

Неологізми, утворені шляхом аббревіації та безафіксним способом

Також можемо виділити створення неологізмів за допомогою **способу аббревіації**, завдяки якому виникли такі вирази як *БНР* (Білгородська народна республіка), *КуНР* (Курська народна республіка), *БЛа* (бойові лелеки), *ППО* (птахи проти орків), *ППО* (Порошенко Петро Олексійович). Загалом ці терміни

не мають яскраво негативного чи позитивного забарвлення, вони виникли внаслідок поглиблення воєнного дискурсу в суспільстві та за аналогією до існуючих військових скорочень (*ППО* – протиповітряна оборона та *БПЛА* – безпілотний літальний апарат) як іронічна відповідь на створення російською владою нових квазідержав на території Донбасу. Українці, знаючи, що деякі території росії, що межують з Україною, були переважно населені українцями та деякий історичний період входили до складу УНР, також починають жартувати про створення нових народних республік або про приєднання цих територій до України.

Є приклади створення комічного в неолексемах, утворених шляхом «скорочення», а саме безафіксним способом: *маленькая люда* (авторка трансформувала слово людина в *люда* усіченням суфікса *-ин-*). Прийом використаний у відповідь співаці Світлані Лободі на її монолог про безпорадність народу перед війною: «*мі все маленькіє люди*». Таким чином ведуча Катерина Соляр, авторка комічного виразу, намагалась принизити значущість слів співачки у сатиричній формі.

Неологізми, утворені шляхом переходу лексеми з однієї частини мови в іншу

Іншим способом словотвору став **перехід з однієї частини мови в іншу** (з іменника в дієслово), а саме імен або власних назв у дієслова: *чорнобаїти*, *шойгувати* та інші.

Символічний населений пункт *Чорнобаївка* отримав сакральний сенс у воєнній лексиці, він означає місце нескінченної гибелі росіян. Тому і з'явилися слова *чорнобаїти*, *відчорнобаїти*, *вчорнобаїти*.

Від прізвищ політичних діячів утворилися нові дієслова: *макронити* (робити занепокоєний вигляд), *шойгувати* (вдавати, що все під контролем), *кадирити* (видавати себе за того, ким не є насправді), *кімити* (зберігати оптимізм).

Неологізми, утворені шляхом зміни семантики узусних лексем

Як і в будь-який історичний період, а особливо за умови кардинальних змін та подій, певні слова й вирази можуть набувати нової семантики. На таких прикладах можемо простежити дещо комічні **семантичні зміни** слів та словосполучень: *бавовна* (евфемізм «хлопóк» (вибух) у російській ЗМІ, під час перекладу помилково було визначено як «хло́пок», що призвело до такого неологізму зі значенням вибухів на окупованих територіях), *біолабораторія* (первинно термін означає «лабораторія, що працює над розведенням комах, які використовують для боротьби зі шкідниками сільськогосподарських культур», проте російська пропаганда породила міф про розведення смертельно небезпечних голубів, що українці іронічно висміяли та використовують цей термін як залякування росіян), *біозброя* (похідне від біолабораторія), *тривожна валізка* (переосмислення словосполучення, використовується задля пом'якшення первісної семантики).

Негативне забарвлення, а саме внутрішнє (через його семантику), має *бавовна*, що робить слово іронічним та навіть саркастичним через висміювання об'єктивно негативних подій, адже зовнішнє забарвлення здається позитивним (без розуміння контексту). Інші наведені вище слова та фрази набувають дещо нейтрального та навіть іноді позитивного вираження, без певного наміру когось образити чи висміяти.

А ось лексеми, що набувають нового значення та стають номенами на позначення ворога: *русня, рузки, русо-нацисто, ваньки, пушкіністи, путлерівці, тікток-війська, z-окупанти, няш-мяш, консерви* й ін.

Номен *орки*, запозичений із відомого твору Дж.Толкіна «Гобіт» («*The Hobbit*»), де вони описані як жахливі створіння, що мають варварську натуру, схильні до війни, насилля й підлості, приземкуваті, кремезні зі звіриними рисами, злі істоти-ординці, позбавлені людських відчуттів, окрім ненависті та люті. Практикували орки катування полонених заради забави й наруги над

знищеними ворогами. В орків була своя мова, недоладна, сповнена лайок і повторень одного й того ж. У давньоанглійському епосі «*Беовульф*» орків згадано як нащадків Каїна й ворогів роду людського. Ця лексема стала семантично та емотивно глибинною для українців, оскільки акумулювала в собі всю лють, зневагу і презирство українців до ворога. Похідним від неї новотвором став номен на позначення країни-агресора: *оркостан*, яку також позначали номеном *Мордор* (місце, звідки походили *орки*).

Неофраземи

Найбільший пласт комічних висловів складають саме **неофраземи**, утворені шляхом складання слів у нові фраземи, що набувають іншої семантики в такій конструкції. Прикладами сталих виразів з негативним внутрішнім і зовнішнім забарвленням, у яких почасти сатира переходить в чорний гумор, є такі фрази: *батальйон «Монако»* та *Мюнхенське ТрО* (саркастична назва українських політичних діячів, що ігнорують події війни та переховуються за кордоном, походить від назв Князівства Монако та міста Мюнхен), *м'ясо з бульбою* (походить від саркастичної назви російських армійців *гарматне м'ясо* та зневажливої назви білорусів від слова *бульба* «картопля»), *свинособача мова* (зневажлива назва, похідна від *свинособаки*, йдеться про російську мову), *смажені буряти* (саркастична назва мертвих бурятів), *серіал «Чорнобаївка»* (саркастична назва подій повторюваних невдалих захоплень російськими військами селища Чорнобаївка із великими втратами ворога; сам топонім Чорнобаївка надає ще більшого негативного забарвлення комічному виразу *бункерний дед/дід* та *бункерний пацюк* (саркастична назва лідера ворожої країни через осміяння його страху та постійному перебуванні в бункері).

Майже всі ці вирази можна зарахувати до жартів чорного гумору, адже вони є виявами сміху над смертю та стражданням. Проте жарти такого типу гумору не займають більшу частину культурного простору українців. До прикладу, наступні

комічні вирази вживаються на позначення тварин в позитивному забарвленні: *бойові гуси* та *бойові їжаки* (похідна семантика від *біолабораторія*).

Неофразему *пєвіца ртом*, або ж більше оказіоналізм телеведучої Катерини Соляр, вживають задля саркастичного осміяння недолугості та критики творчості співачки Світлани Лободи. Пізніше цю неофразему стали застосовувати і до інших співачок-зрадниць України, які попри російсько-українську війну з 2014 року продовжують працювати на російській сцені та навіть підтверджувати міфи пропаганди про українців на російському телешоу. Комічності цій та багатьом іншим фразам додає неправильна вимова російських слів та написання у текстових форматах. Цей прийом транскрипції саркастично осміює відмінності російської та української мов, особливо недолугість представників народу, що спілкується російською.

Усі вище розглянуті способи творення неологізмів та комічного часто можуть переплітатися зі стилістичним прийомом транскрипції. Це відбувається через відповідний дискурс війни, де фрази ворога висміюються та записуються транскрипцією або озвучуються за правилами вимови української мови.

Варто зазначити, що функціональні можливості інновації можна розкрити лише з плином часу, принаймні протягом 10–15 років. Тому цей аспект дослідження залишатиметься актуальним і надалі. Долю аналізованих новостворених слів визначить час та українці, хоча більшість з них, імовірно, надає перевагу тому, щоб не знаходити або не вживати подібні «нові» слова.

2.3. Цитати як засоби творення комічного

Іншим виявом комічного, який можемо прослідкувати під час війни, це поширення цитат із висловів українських та російських діячів, де російські цитати піддаються перефразуванню зі збереженням звукової особливості вимови.

Російські ЗМІ часто використовують у ефірному мовленні евфемізми через пропагандистську машину диктаторського режиму. До прикладу, *атрицательний*

рост та *атріцательное наступленіє*, які є оксиморонами. Саме так чимало невітшних новин із фронту вони прикрашають та підмінюють поняття так, щоб звичайний глядач, себто пересічний росіянин, не міг одразу зрозуміти, про що саме йдеться. Українці ж використовують ці фрази аби висміяти потуги та досягнення ворога на військовому та економічному фронтах, використовуючи ці цитати як іронічні жарти щодо тієї, чи іншої ситуації.

На початку російського вторгнення чимало країн світу засудили російську агресію та почали вводити санкції, аби послабити її економіку. Разом з ембарго на газ і нафту, переважна більшість всесвітньовідомих брендів та фірм вийшли з ринку росії. Однак російська пропагандистська машина продовжує запевняти свій народ, що все буде добре. Для цього придумали новий курс – *імпортозамещеніє* брендів, проте у росіян не вийшло повністю замінити іноземні якісні товари, тому українці висміювали ці невдалі спроби росіян налагодити економіку та створити імідж успішного ведення війни *імпортозамещенієм*. Українці користувалися засобами навмисно неправильної вимови, висміюючи російську вимову та акцент, використовуючи засоби транскрипції.

Наступна цитата, яку українці часто використовують у коментарях про росіян з невизначеною позицією щодо військових дій *«не всьо так однозначна»*. У виразі висміюють аморфність російської еліти в протистоянні диктаторському режиму путіна. Використання виразу набуває іронічності, тобто ззовні позитивна підтримка із прикритим висміюванням абсурдності цієї фрази та ситуації довкола.

До комічних назв колективного ворога можна додати фразу *«схал на ученія»*, якою окупанти виправдовували свої дії. Абсурдність цитати висміюють та вживають у насмішливому значенні як номен із засобом синекдохи, тобто узагальнено називали російських військових та полонених *«рускімі ваньками»* та *«схал на ученія»*. До узагальнень ворога можна додати номен *«харошій рускій»*, який є сарказмом. У транскрипції цитата набуває нового вже саркастичного значення у відеоактивіста Сергія Стерненка, а саме – ліквідованих російських

військових, що зараховує це висловлення до категорії чорного гумору. Така інтерпретація швидко розповсюджується, і на сторінках мереж можемо побачити фразу «*став хорошим руским*» у значенні «загинув».

Із блогу Сергія з'явилась цитована іронічна фраза «*яка сумна новина*», якою тепер українці реагують на втрати особового складу й техніки ворожої армії, економічні проблеми в росії, спричинені санкціями. Останню цитату приписують теж Сергію Стерненку, але авторство не вдається встановити через швидке поширення. «*А што с лицом?*» – глузлива фраза (у поєднанні із прийомом транскрипції) вживається щодо росіян, коли ті обурюються вчинками своєї влади, нарікають на наслідки санкцій, панікують після ураження стратегічних об'єктів, як-от Кримського моста.

Щодо іншого диктатора сусідньої країни Білорусі Олександра Лукашенка, найбільш популярною фразою стала «*а я вам сейчас накажу аткуда нападєніє гатовілось...*». Цей невеликий шматок монологу Лукашенка у підтримку так званої «спецоперації» путіна був іронічно обіграний у тисячах відео Тік Ток, на YouTube та у дописах у Twitter. Наразі ця цитата втрачає своє іронічне забарвлення із висміюванням ворога, а використовується лише як жарт у різноманітних контекстах без початкового значення.

Повертаючись до теми квазіутворень та жарти про відокремлення певних територій росії, у мережі Twitter з'явилась інтерпретація фрази колишнього президента США Дональда Трампа «*Make USA great again*» (Зробимо США величною знову) на нинішню ситуацію з Білгородщиною. Так фраза стала популярною серед молодих користувачів не лише Twitter, а і YouTube. Тема цього жарту продовжує розвиватися, набуває нових форматів, з нею створюють навіть пісні про відокремлення Белгородщини та Кубані.

Таким способом набула нової інтерпретації і сепаратистська пісня «Вставай Донбас»: тепер на просторах мереж Тік Ток та YouTube можна почути пісню «*Вставай Кубань*», яка саркастично закликає жителів цієї території повстати та «визволитись» з російських кайданів і повернутись до України. Цитуючи слова пісень, українці іронічно виражають свою підтримку «молодим

республікам»: *«Вставай Кубань/ Вставай мій рідний край/ Вставай Кубань/ Проженем хунту разом/ Вставай Кубань/ Вкраїна ньєнка з тобою/ Вставай Кубань/ Ти станеш новою Чорнобаївкою...»*. Також користувачі Twitter діляться своїми поезіями на цю тематику: *«...вставай белгород/ вставай мой край родной/ вставай белгород/ Україна-мати з тобою...»*.

Одним із найяскравіших виявів комічного можна вважати цитату чинного Президента України Володимира Зеленського. Один із його жартівливих висловів стали широко цитувати. *«Досить курити, де попало, куріть, де ще не попало»* було відповіддю до заяви російських пропагандистів про вибухи на окупованих територіях через паління, а не через влучні обстріли ворога українськими військовими. Таким саркастичним способом автор цитати висміяв народ та владу росії через російську фразу *«где попало»* (абикуди, будь-куди), де використав пряме значення цитати *«де попало»* (потрапило \ влучило), що українською набуло саркастичної насмішливої семантики. Цитата почала трансформуватися і тепер маємо таку форму як *«знову невдало покурили»* на позначення вибухів на території ворога. До коментарів на такі події можна додати переосмислену цитовану фразу полтавського палія Віталія в телесюжеті 2010 року: *«а мені нравиця, як воно горить»*, яку можна побачити в коментарях під дописати про вибухи на росії.

Досить унікальним за формою гумору є мем-обмовка *«данбілі Бомбас»* на основі російського пропагандистського кліше: *«А где вы били восемь лет, когда бамбілі Данбас»*. Створений унаслідок випадкової зміни, а саме перестановки звуків у двох ключових словах, іронічний вислів використовують для висміювання цивільних росіян, які піддаються російській пропаганді.

«Вне палітікі» – фраза, що здебільшого використовували росіяни, які уникали будь-яких розмов про війну, вважаючи її справою політиків. Українці ж іронізують про таких росіян, що вони втратили зв'язок із реальністю. Сюди ж можна додати фразу *«не всьо так адназначьна»*. Так говорять росіяни, які відмовляються визнати росію агресором, а Україну – незалежною країною, на яку напали. Ще одним варіантом попередньої фрази можемо назвати цитату росіян:

«Всєї правди ми не знаєм», яку українці також висміюють у коментарях. Усі ці цитати із засобом транскрипції використовуються для висміювання позиції росіян.

Щодо військових «досягнень» ворога в інтернеті існують цитати, до прикладу: «операція ідьот по плану», «жест доброй волі / операція по свьортиванію і персбрасиванію» – фрази-кліше ворожих військових командирів. У контексті подій на фронті ці фрази є оксиморонами, тому за їх допомогою українці іронічно висміюють ворожу владу. Через ту саму причину російське військо тепер саркастично називають номеном «друга армія світу». Ще однією цитованою фразою із категорії вже чорного гумору є «потерь нет» – вислів, який використовували чи не всі представники Міноборони росії, до останнього не визнаючи безпрецедентних втрат особового складу своєї армії. Разом із прийомом транскрипції ці всі вирази набувають саркастичного значення та застосовують її для висміювання втрат ворога.

Через військові події та обстріли буденне життя українців змінилось, тому стає популярною фраза «я в калідорі». Лагідно-іронічне діалектне *калідор* з'явилося, вочевидь, як фонетично зручніший для вимови варіант.

Волонтерська діяльність стала буденною для більшості українців, і цитата волонтера й громадського діяча Сергія Притули, який 22 червня 2022 року анонсував купівлю безпілотних літальних апаратів Bayraktar, «Цей день настав! Ми купуємо...» набула поширення у мережі, тепер її використовують у різних контекстах без згадки оригінального значення.

Інший приклад, відомий вислів прикордонника Романа Грибова: «Російський військовий корабель, йди на...». Ця фраза стала символом спротиву, який означає зневагу до ворога та сміливість протистояти злу. І тепер слова «послати слідом за російським воєнним кораблем» не тільки наочно демонструють гумористичний підхід, а й стали засобом підняття духу та символом об'єднання проти ворога. Навесні 2022 року Укрпошта випустила в обіг однойменну марку. Попит на неї виявився безпрецедентним. Далі було

логічне продовження під назвою «*Русській воєнний корабль ...всьо!*» на згадку про знищення крейсера «Москва».

Джерела походження цитат та їхнє суспільне значення

Якщо ж аналізувати джерела походження розглянутих вище висловлювань, то всі цитати можемо класифікувати на такі групи:

1) цитати українських політиків та військових, що зазнають перефразування та переосмислення в комічному ключі: «*послати слідом за російським воєнним кораблем*», «*Ласкаво просимо до пекла!*»;

2) цитати російських політиків та пропагандистів, що транскрибуються українською мовою для створення гумористичного ефекту: «*не всьо так одназначьна*», «*патєрь нет*»;

3) культурні та історичні референції, що використовуються для підсилення комічного забарвлення висловлювань: «*боже, яке кончене*», «*make BNR great again*».

Загалом, цитати, їхнє переосмислення, зміна значення та різноманіття використання в період російсько-української війни відіграють важливу роль у формуванні суспільної свідомості, мобілізації громадськості та підтримки українських військовослужбовців.

2.4. Сфери вживання воєнного гумору

Українці активно використовують гумор та сатиру як засоби культурного спротиву та висміювання агресора в умовах російсько-української війни. Різноманітні платформи від соціальних мереж до телевізійних шоу стали майданчиками для поширення комічного контенту, який допомагає людям пережити стресові моменти та висловити свою позицію. Розглянемо основні сфери вживання гумору в контексті війни.

1. Соціальні мережі

Одним з найпопулярніших ресурсів поширення гумору в рамках російсько-української війни є створення сатиричних мемів. Вони часто зображують політичних лідерів, події та ідеологічні протиріччя у комічному переосмисленні. Соціальні мережі, як Facebook, Twitter, TikTok та Instagram, стали основними платформами для поширення гумористичних мемів.

До прикладу подаємо один із постів користувачів Twitter зі збереженням його оригінальної орфографії та пунктуації: *«Росія – це хаотичне зло. В цього зла нема інших цілей окрім знищити або захопити і нищити повільно. Їхня тисячолітня жорстокість нічим не вмотивована. Це навіть не **Мордор** чи інша імперія зла, це втілення шизофренічної фантазії хворого маніяка у вигляді країни садистів»*, де ми бачимо використання номену *Мордор* як синонім до слова росія. Цей текст подано у нашому додатку під словом *Мордор* (див. додаток, с.). Інша цитата користувача цієї ж соціальної мережі: *«Смажені буряти – то гарне добриво!!!!...»*. Цей текст подано у нашому додатку під словосполученням *смажені буряти* (див. додаток, с.).

Меми швидко набувають популярності, мають велику кількість переглядів, впливають на громадську думку та формують певні стереотипи.

2. Телевізійні шоу, подкасти

Телевізійні шоу, сатиричні програми, подкасти також відіграють важливу роль у поширенні гумору в контексті російсько-української війни. Вони часто використовують гумор як інструмент для висміювання політичних лідерів, воєнних дій та пропагандистських ідей. Наприклад, гумористичне шоу «Вечірній квартал» та «Дизель-шоу» регулярно випускають сюжети, в яких іронізують над діями російського керівництва. Користується попитом глядачів і подкаст на платформі YouTube «Гуртом та Вщент», заснований волонтером та громадським

діячем Сергієм Притулою разом зі стенд-ап коміком Кирилом Тимошенком, де вони обговорюють актуальні проблеми українського суспільства, політичні та воєнні події. Такі шоу привертають велику аудиторію та допомагають людям розслабитися після напруженого дня.

3. Інтернет-комікси

Інтернет-комікси та відео є популярними засобами поширення гумору. Вони можуть бути створені як незалежними творчими особами, так і в рамках спеціалізованих медіа-платформ. Ці матеріали часто відображають ситуації з життя, пов'язані з війною, у комічній інтерпретації, що допомагає людям пережити стресові моменти. Наприклад, комікс-художник Андрій Єрмоленко регулярно публікує сатиричні роботи, у яких іронізує над діями російських військових.

4. Telegram-канали

«На жаль, сьогодні путін не здох» – фраза з телеграм-каналу «Чи здох путін?», який щодня о 15:00 сповіщає, чи не сталася ця довгоочікувана подія. «Боже, яке кончене» – 2020 року Ната Домінська виклала в тікток ролик зі своєю бабусею, яка коментувала танець хлопця за вікном. Згодом блогер Олексій Дурнев назвав так свій телеграм-канал, де висміює реакцію росіян на війну. Таким способом фраза переходить у інші контексти. «Наша русофобія все ще недостатня» – фраза активіста і блогера Сергія Стерненка, який аргументовано доводить, що «харошіх рускіх» не існує, а діалог із країною-агресором – марна справа. «Летить бледіна» – так волонтерка та блогерка Меланія Подоляк почала називати повітряні тривоги, її фраза швидко завірусилася в інтернет-просторі.

Тому, телеграм-канали, твітер, інстаграм, фейсбук, тікток – усі ці провідні інтернет-ресурси відіграють важливу роль у російсько-українській війні у кількох ключових аспектах. По-перше, вони стали важливим засобом для поширення інформації, аналізу воєнної ситуації та політичної агітації. Завдяки

швидкому та прямому зв'язку, телеграм-канали надають можливість широкому колу користувачів отримувати оновлену інформацію про події на фронті, політичні рухи та гуманітарні ситуації. По-друге, ці канали є платформою для аналітичних матеріалів, дискусій та обговорень, де експерти та активісти можуть обмінюватися своїми думками та аналізами подій. Це сприяє розумінню ситуації з різних точок зору та стимулює публічний діалог щодо шляхів вирішення конфлікту.

Крім того, медіа-платформи виступають як інструмент мобілізації та координації громадської діяльності. Вони дозволяють людям об'єднуватися для різноманітних акцій, від збору гуманітарної допомоги до організації протестів та акцій солідарності. Отже, вони відіграють важливу роль як засіб комунікації, обміну інформацією та організації громадської діяльності, навіть можуть бути способом порятунку.

5. Пісні та виступи

Після початку широкомасштабного російського вторгнення з'явилися низка «народних» пісень і пісень авторського виконання.

З-поміж них хітом стала пісня «Байрактар», автором якої є кадровий військовий Тарас Боровок: *«...Зі сходу припхались до нас барани/ "Для восстановлення великої країни"/ Найкращий пастух баранячих отар/ Байрактар!/ Байрактар!...»*. У словах цієї пісні прочитується яскрава іронія над мотивами російської влади із прямою цитатою російською мовою *«Для восстановлення великої країни»*.

Автори студії «Мамахихотала» використали відомий жарт *«потерь нет»*, та іронічно висміяли ворога у пісні «Василина» Івана Поповича, коли переробили її на пісню «Джавеліне»: *«...Як стріляють Джавеліни, ворог швидко гине/ Джавеліне, Джавеліне, любий Джавеліне!/ Джавеліне, Джавеліне, файний Джавеліне!/ Танк і бтр підбиті, ворог відгрібає/ Хоч рашисти потім збрешуть/ Шо "потерь" немає...»*.

Співачка Христина Соловій переосмислила італійську «пісню партизанів» – «Vella Ciao» як «Українська лють»: «...*А наші люди, а українці/ Проти русні/ Об'єднали вже цілий світ!/ І скоро зовсім русні не буде, / А буде мир на всій Землі!*». У цій частині тексту пісні помічаємо неологізм *русня*, який вже втрачає свою новизну та сатиричний характер, а його використовує авторка як номен на позначення ворога без комічного контексту.

Інший приклад, інкогніто-творці «МюсліUA» разом з досить відомим коміком Василем (Копчуком) Харизмою записали трек, присвячений експрем'єр-міністру Британії. У цій пісні бачимо приклад доброго гумору із цитатою політика, який підтримував Україну у війні: «...*А прем'єр Джонсонюк Борис/ Танки гриз як барбарис/ Тан-танки гриз, як барбарис/ Прем'єр Джонсонюк Борис/ Добрий день, everybody/ Слава Україні...!*».

Завершуючи аналіз, можемо зазначити, що сучасні українські митці майстерно використовують сатиру та гумор як засоби культурного спротиву та висміювання агресора. Вони переосмислюють і адаптують відомі мотиви, створюючи яскраві і влучні пародії, які резонують із широкою аудиторією. Від «Джавеліна» до «Української люті» та «Джонсонюка Бориса», ці твори не лише піднімають моральний дух, але й демонструють силу української креативності та незламність національного духу.

Тож в контексті російсько-української війни ми помічаємо, що українські митці використовують різні форми гумору, як-от переспів пісень, створення сатиричних мемів та веб-коміксів, щоб висміяти агресора та підтримати націю, її стан та дух. Соціальні мережі, телепрограми та telegram-канали відіграють ключову роль у поширенні гумористичних матеріалів, допомагають формувати громадську думку та виражати солідарність громадян. Гумор став не лише засобом розваги, а й могутнім знаряддям культурного спротиву та вираження національної самосвідомості в умовах війни.

2.5. Етичні міркування та межі гумору

На перший погляд, гумор – це дотепність, спосіб розважити чи розважити інших. Однак, коли йдеться про соціальні питання, політику, релігію, расу чи інші делікатні теми, гумор може спричинити конфлікт і образи. Особливо в Інтернеті він може швидко поширюватися і ставати об'єктом широкого громадського обговорення.

Гумор часто стосується моральних питань, оскільки те, що смішно одній людині, може бути образливим для іншої. Враховуючи різноманіття культурних, релігійних і соціальних переконань, може бути важко знайти універсальні стандарти та межі гумору, які могли б прийняти всі. Однак деякі загальні принципи можуть служити керівництвом для визначення моральності гумору. У країні під час війни закономірно змінюються норми моралі. Важливіше враховувати контекст і аудиторію, тобто те, що може бути смішним в одній культурі чи одній групі людей, може не бути смішним або образливим для інших.

З приводу лайки, Леся Ставицька, авторка книги «Українська мова без табу. Словник нецензурної лексики та їх відповідників» пояснює: комунікативний аспект нецензурної лексики пов'язаний насамперед з тим, що вона виражає образу. Основна мета образи – принизити соціальний статус іншої людини і тим самим продемонструвати власну перевагу. У цьому випадку досягається ворожа агресія, оскільки метою лайки є заподіяння моральної шкоди [31, с. 24–25]. Українці, як і багато інших етнічних груп, використовують ненормативну лексику для вираження своїх емоцій, будь то обурення, роздратування, здивування чи радість. Особливо це актуально під час війни, коли люди відчувають стрес, тривогу та невпевненість у майбутньому. З іншого боку, лайливі слова також можуть використовуватися у військовій пропаганді для посилення агресивних настроїв або демонізації ворогів.

Лайка в сучасній українській мові в умовах війни відіграє складну роль, пов'язану як з вираженням емоцій, так і з ризиком порушення моральних норм. Психолог Світлана Ройз зазначає, що наше сприйняття лайки значно змінюється під час війни порівняно з мирним часом. Вона та її колеги стверджують, що психологія війни не дає належних вказівок щодо використання лайливих слів, але

лінгвісти дають пояснення щодо правильного написання лайливих слів, вказуючи на їхню функцію виразу емоцій [1].

Під час війни гумор допомагає людям подолати біль, страх і об'єднатися. Існує кілька теорій гумору, які пояснюють вплив і функцію гумору в таких кризових ситуаціях.

Психолог Чарльз Грюнер описує гумор як ігрову форму агресії. Це називається теорією переваги, яка змушує людей відчувати себе переможцями, зменшуючи важливість свого ворога. Військовий гумор, як і пісня-пародія «Джавеліне», нейтралізує роль ворога і дає можливість сказати: «Я впораюся!». Сміх у цьому випадку виконує фізіологічну функцію швидкого відновлення гомеостазу та слугує підтвердженням перемоги над ворогом [1].

Згідно з теорією Фрейда, гумор є засобом звільнення від накопиченого стресу та напруги, які необхідно було зняти. Гумор, особливо чорний, став засобом звільнення від агресії та полегшення психічного стану. Це добре відображено в піснях, які висміюють ворога, як-от «Українська лють» Христини Соловій. Гумор часто будується на інтеграції протиріч і двозначностей. Теорія невідповідності пояснює, що комічний ефект створюється шляхом відстеження абсурдності та суперечливості ситуації. Пародії на безглузду пропаганду та смішну політичну риторику є яскравими прикладами цього явища. Подібні слова та меми не тільки розважають, а й допомагають краще зрозуміти абсурдність ворога та ситуації в цілому [1].

Світлана Ройз наголошує на тому, що сміх також є важливою копінг-стратегією (спосіб впоратися з проблемою), яка допомагає людям пережити біль і страх. Під час війни гумор дарує можливість відволіктися від жахів реальності, зберегти психічне здоров'я та відчути спільність з іншими людьми. Жарти та пародії об'єднують людей, створюючи почуття єдності та солідарності. Тому варто вивільняти свою агресію на ворога, але водночас бути обачним щодо жартів, спрямованих на співвітчизників. Багато гумористичних жартів або анекдотів можуть бути невдалими та образливими, особливо якщо вони стосуються болючих тем або трагічних подій [1].

Отже, ми повинні визнати, що у критичні періоди, зокрема такі як війна в Україні, межі моралі дещо стираються, адже всі українці переживають трагічні події та здатні виражати свої почуття у різний спосіб. Для когось це може бути сварка, лайка, сатиричні жарти у бік ворога. У будь-якому випадку ми маємо бути толерантними та обачними щодо лайки та жартів спрямованих на співвітчизників, аби уникати конфліктів усередині держави.

Висновок до другого розділу

У розділі, присвяченому мовним засобам творення комічного в дискурсі російсько-української війни ми проаналізували їхнє вживання та дійшли таких висновків.

Виявили, що українці активно використовують різноманітні способи для створення гумористичних неолексем та неофразем: основоскладання (*бандеромобіль, путлер*); суфіксальний спосіб (*русня, бульбаші, чмоня*); безафіксний спосіб (*маленькая люда*); абрєвіація (*ППО, БНР, БЛа*); зміна семантики узуальних лексем (*бавовна, біолабораторія*); творення нових фразем (*батальйон «Монако», м'ясо з бульбою*). Такі неологізми допомагають українцям висміяти ворога, створити гумористичні, іронічні та сатиричні ефекти. Використання способів словотвору, як-от перехід іменників в дієслова (*шойгувати, макронити, кімити*), дозволяють створювати нові терміни та вирази, які відображають гострий гумористичний погляд на події війни.

Також ми помітили, що українці активно використовують цитати висловлювань українських та російських політиків і військових (*«не всьо так адназначьна», «потерь нет»*). Такі цитати, часто з використанням прийому транскрипції, дозволяють висміяти ворога, його пропаганду та абсурдність ситуації. Окрім того, цитати та їх переосмислення, зміна значень та різноманітність використання у комунікативних ситуаціях під час війни відіграють важливу роль у формуванні громадської думки та підтримки

українських військовослужбовців (*«послати слідом за російським військовим кораблем»*).

Щодо типів комічного, то засоби іронії, що маскують сатиричний погляд на події, дозволяють висміювати абсурдність ситуації та перекручення фактів. Наприклад, поява фразеологізму *«Київ за три дні»* ілюструє парадоксальність намірів російської політики щодо столиці України. Пародія та сарказм також стали важливими засобами створення гумору, дозволяючи висміювати політичних діячів та зображувати їх у комічному світлі. Неологізми, що виникли як синоніми до ворога (*орки, брудносракі*).

Окрім того, поширення комічних висловів не обмежується гумористичними сферами. Наприклад, українські митці вдало використовують гумор як засіб культурного спротиву та виразу національного духу під час воєнних подій. Жартівливі фрази також можуть бути використані авторами пісень зі зміною комічного контексту, а неологізми війни починають функціонувати як номени на позначення ворога у нейтральній конотації.

Важливу роль у поширенні гумору відіграють соціальні мережі, телевізійні шоу, подкасти та інтернет-комікси. Ці платформи стали майданчиками для поширення сатиричних мемів, пародій та інших гумористичних матеріалів, що допомагають людям пережити стресові моменти та висловити свою позицію.

Водночас, використання гумору в умовах війни потребує особливої уваги. Лайка, наприклад, може відігравати складну роль, пов'язану як з вираженням емоцій, так і з ризиком порушення моральних норм. Психологи зазначають, що сміх є важливою копінг-стратегією, яка допомагає людям пережити біль і страх, але водночас варто бути обачним щодо жартів, спрямованих на загиблих, поранених або біженців, оскільки це може викликати сильну негативну реакцію та обурення. Проте гумор, спрямований на висміювання ворога, може об'єднувати людей, створюючи почуття єдності та солідарності.

У світі, насиченому культурними різноманіттями та соціальними відмінностями, гумор може виявитися як одним із найбільш складних засобів вираження, оскільки межі його прийнятності та етичності нерідко стають

предметом суперечок та дискусій, особливо в інтернеті, де тези можуть швидко поширюватися та стати об'єктом широкого суспільного обговорення.

Загалом, ми дійшли висновку, що українці майстерно використовують різноманітні мовні засоби, такі як неологізми, цитати, мовну гру та транскрипцію, для створення комічного ефекту. Це допомагає їм висміяти ворога, підняти бойовий дух та згуртувати суспільство в умовах війни. Однак варто пам'ятати про етичні межі гумору, особливо коли він стосується співвітчизників.

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши у соціальних мережах 94 неолексем, неофразем та цитат комічного забарвлення у більше ніж 200 контекстах протягом російсько-української війни від 24.02.2022 по 15.04.2024, ми дійшли таких висновків.

1. Сатира, іронія (та сарказм як підтип) та гумор, як основні типи комічного найчастіше трапляються в інноваційній лексиці та цитатах воєнного періоду. Сатиричні вислови різкі та конкретні у своєму негативному забарвленні (*смажені буряти, а мені нравиця як воно горить, брудносракі*), проте таких висловів набагато менше у соціальних мережах порівнянно з іронічними. Таке вираження комічного має прихований негативний характер (*консерви, бавовнятко, імпортозаміщення*), тому без знання контексту важко зрозуміти сенс цих висловів. Саркастичні жарти ще більше прикривають своє негативне значення (*а што с лицом?, яка сумна новина, жест доброй волі*), їх можна зрозуміти лише після пояснення, бо їхнє значення прямо протилежне формі. І останній тип комічного – це гумор, він не має на меті образити прихованим змістом, а навпаки підтримати, його сміх добрий та зазвичай націлений на самих українців або партнерів (*макронити, бандеромобіль, Джонсонюк*).

2. Мовна гра, що виявляється в порушенні лінгвальних правил, є ще одним засобом створення комічного ефекту. Каламбури (*дамбілі Бамбас*), оксиморони (*атрицательное наступление*), як приклади лексичних тропів, використовуються для вираження критичного ставлення українців до воєнних подій. Ці тропи дозволяють не лише розважати, але й викривати суперечності в мовленні та мисленні.

3. Транскрипція, застосовувана для точного відтворення усного мовлення, може використовуватися для вираження глузування (*операція ідьот на плану*) та комічного ефекту (*всей правди ми не знаєм*), особливо через перефразування цитат російських діячів (*а што случилось?; курить там, де ще не попало*).

4. Зі збору та аналізу виявів комічного на різних мовних рівнях, до класифікації додано: на лексичному – слова з контекстуальною зміною

семантики та тропи (*бавовна, біозброя, консерви*), а також системно-організована лексика (*вундервафля, шушпанцер*); на фонетичному – транскрибовані слова, словосполучення, цитати (*хороший рускій, дамбілі Бамбас, а што с ліцом?*); на фразеологічному – пряме або непряме цитування, крилаті вислови, уживання ідіом та фразеологізмів у несподіваних контекстах (*жест доброй волі, одеське метро, єхал на ученія*). Але як ми бачимо, вони можуть перетинатися, тому класифікація не може бути чіткою повністю.

5. Основними способами творення комічних неологізмів стали: суфіксальний (*Джонсонюк, бульбаш, русня*), безафіксий (*люда*), основоскладання (*терраша, путлер, свинособаки*), абрєвіація (*Бла, КуНР, ППО*), зміна семантики (*бавовна, орки, Мордор*). Ці способи дозволяють створювати влучні мовні інновації, які часто використовуються в гумористичних контекстах для створення комічного ефекту. На жаль, через швидке поширення соціальними мережами таких неологізмів важко визначити авторство, тому вони стають надбанням усього українського народу. Також не можна оминати комічні неофраземи, що найчастіше творяться випадковим шляхом та набувають нової семантики (*хороший рускій, Мюнхенське ТрО, смажені буряти, м'ясо з бульбою*).

6. Цитування політиків, військових або звичайних громадян може надати глибшого контексту, підкреслюючи різницю в поглядах та підходах. За проаналізованим матеріалом можемо поділити комічні цитування на три групи: цитати українських політичних чи військових діячів та звичайних громадян (*«Ласкаво просимо до пекла!», «Добрий день, єврібаді!», «Цей день настав!»*), цитати російської влади, ЗМІ та громадян (*«операція по свьортиванію», «Києв за три дня», «паляніца», «так не хачю уєзжать із Алушти»*) та інші референції на попередні фрази чи події з переосмисленням на сьогоденні події (*«take BNR great again», «а мені нравиця як воно горить», «боже, яке кончене»*). Звісно усі комічні цитати спрямовані на українців не мають негативного забарвлення, а іноді навпаки мають позитивний вплив на об'єднання суспільства.

7. Також було проаналізовано сфери застосування та вплив гумору в умовах російсько-української війни. Встановлено, що гумор є потужним засобом

спілкування, який може сприяти вирішенню конфліктів та покращенню взаєморозуміння. Гумористичні неологізми та цитати можуть використовувати у різних сферах, від поштових марок Укрпошти до пісень та вистав. Блогери та відомі особи в українському інформаційному просторі часто вживають популярні гумористичні цитати й інноваційну лексику та навіть створюють власні. Волонтерка та блогерка Меланія Подоляк почала називати повітряні тривоги *«летить бледіна»*, і ця фраза швидко стала вірусною. Волонтер та громадський діяч Сергій Стерненко у своєму однойменному блозі на YouTube часто каже *«хороші руські лише під землею»*, або *«що случилось?»*, коли на російській території стаються вибухи, засобами сатири та іронії разом із прийомом транскрипції він висміює жалюгідність ворога. А його фраза *«наша русофобія все ще недостатня»* стала цитованою тисячами українців, що підтримує дух боротьби та надає сили у війні проти росії.

Чимало пісень було написано за період понад два роки від початку повномасштабного вторгнення, де відомі співаки вживають гумористичні неологізми та цитати. Співачка Христина Соловій переосмислила італійську *«пісню партизанів»*, створивши власну версію, в якій використовує неологізм *«русня»* для позначення ворога. А комік Василь (Копчук) Харизма разом з гуртом *«МюсліUA»* записали трек, присвячений экс-прем'єр-міністру Британії Борису Джонсону, в якому влучно цитують його слова підтримки України: *«...А прем'єр Джонсонюк Борис/Танки гриз як барбарис...»*, де вживають неологізм *Джонсонюк* у позитивному гумористичному значенні.

8. Під час війни в Україні норми моралі та етичні межі гумору зазнають змін. Використання ненормативної лексики та сатиричного гумору стає більш прийнятним, оскільки вони допомагають людям виражати свої емоції, долати стрес і об'єднуватися проти ворога. Однак важливо зберігати обережність, щоб уникнути образ на адресу співвітчизників. Гумор може виконувати різні функції, такі як зменшення важливості ворога, звільнення від накопиченого стресу та підкреслення абсурдності ситуації. Водночас, як зазначають психологи, сміх є важливою копінг-стратегією, що дозволяє людям пережити біль і страх,

відволіктися від жахів реальності та відчуті спільність з іншими. Отже, під час війни межі гумору стають більш розмитими, але важливо зберігати баланс між висміюванням ворога та підтримкою співвітчизників, щоб уникнути внутрішніх конфліктів.

Отже, аналіз мовних засобів творення комічних неолексем, неофразем та цитат у соцмережах періоду російсько-української війни надає широкі можливості для майбутніх досліджень цієї теми та розкриття можливостей вивчення особливостей новотворів сучасної української мови в умовах воєнних дій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Власова М. Меми з "тілами" окупантів: психологиня Світлана Ройз пояснила важливість гумору у часи війни. ONLINE.UA. 5 січня 2023 [Електронний ресурс] URL: <https://news.online.ua/memi-z-tilami-okupantiv-psiologinya-svitlana-royz-poyasnila-vazhlivist-gumoru-u-chasi-viyni-852525/> (дата звернення 2.05.2024)
2. Воронцова О. Не «паляницею» єдиною: перелік слів, які допоможуть виявити ворога. Главком. 21 березня 2022 [Електронний ресурс] URL: <https://glavcom.ua/country/society/ne-palyaniceyu-jedinoyu-perelik-sliv-yaki-dopomozhut-viyaviti-voroga-831577.html> (дата звернення 2.05.2024)
3. Горбач О. Поняття «неологізм» у сучасній неології. Наукова думка. Київ. 1998. С. 171–175.
4. Гречанюк Ю. Поняття «неологізм» і його типологія. Збірник тез доповідей VI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Іноземна мова у професійній підготовці спеціалістів: проблеми та стратегії». Кропивницький, 2022. 423 с.
5. Довбня Л. Інноваційна суспільно-політична лексика України: семантикословотвірна мотивація. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна». Острог, 2015. Вип. 53. С. 103–107.
6. Жулінська М. Концептуальна парадигма інформаційних неологізмів (на матеріалі сучасної англійської мови): автореф. дис. . канд. філол. наук : 10.02.04. К., 2011. 20 с.
7. Заболотний К.Ф. Семантичні неологізми в словотворчій системі англійської мови. ІНІОН АН СРСР №42482 від 23.07.90. Чернівці, 1991. С. 3–9
8. Зайва О. О. Особливості використання почуття гумору як ресурсу психологічного подолання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології». Харків : нац. Ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2006. 19 с. URL: [http://www.disslib.org/osoblyvo sti](http://www.disslib.org/osoblyvo_sti)

(дата звернення 14.04.2024)

9. Калита О. М. Мовні засоби вираження іронії в сучасній українській малій прозі : Автореф. дис... канд. філол. наук / О. М. Калита; Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. К., 2006. 20 с. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/publ/REF-0000237786> (дата звернення 15.04.2024)

10. Карпіловська, Є.А., Кислюк, Л.П., Клименко, Н.Ф., Критська, В.І., Пуздирева, Т.К., Романюк, Ю.В. Вплив суспільних змін на розвиток української мови. Київ : Вид. дім Дмитра Бураго, 2017. С. 9 – 34. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe (дата звернення 15.04.2024)

11. Клименко Н. Ф. Динаміка словникового складу сучасної української мови на тлі міжслов'янських паралелей. 2003. № 2–3. С. 96–111. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=i1JbLCgAAAAJ&citation_for_view=i1JbLCgAAAAJ:q3oQSFYPqjQC (дата звернення 16.04.2024)

12. Клименко Н. Ф., Карпіловська Є. А., Кислюк Л. П. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі. К.: Видавн. дім Д. Бураго, 2008. 336 с.
URL:https://shron1.chtyvo.org.ua/Kysliuk_Larysa/Dynamichni_protsezy_v_suchasnomu_ukrainskomu_leksykoni.pdf (дата звернення 10.03.2024)

13. Клименко Н. Новотворення чи мавпування? Урок української. 2004. № 10. С. 23–25.

14. Ковалів Ю. І. Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т.2 / Авт.-уклад. К: ВЦ «Академія», 2007. 624 с. (Енциклопедія ерудита)
URL:<https://archive.org/details/literaturoznachat2/page/n519/mode/2up> (дата звернення 17.05.2024)

15. Костюк Ю. Афіксальне словотворення суспільно-політичної неолексики. Лінгвостилістичні студії, 2017. С. 78–84.

16. Красавіна В. Неологізація лексики в час пандемії коронавірусу (на матеріалі інтернет-видань та соціальних мереж). *Культура слова*. 2020. Вип. 92. С. 203–215.
17. Кухаренко В. А. Практикум зі стилістики англійської мови : Підручник. Вінниця : «Нова книга», 2000. С. 16–61. URL: [https:// er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/30727/9/Kukharenko V A Praktikum z stilistiki angliyskoyi mo vi.doc](https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/30727/9/Kukharenko_V_A_Praktikum_z_stilistiki_angliyskoyi_movi.doc) (дата звернення 4.05.2024)
18. Мазурик, Д.В.. Інноваційні процеси в лексиці сучасної української літературної мови (90-і роки ХХ ст.) (автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01). Львів, 2002. 212с.
19. Малярчук О. Засоби вербалізації категорії оцінки в сучасній англійській мові (на матеріалі політичних статей з журналу *The New Yorker*). *Нова філологія*, 2014. С. 192–197.
20. Носко І. Семантична переорієнтація лексики як основний метод творення англійських неологізмів. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах. Збірник праць № 35*. Київ, 2017. С. 26–31.
21. Олексенко В. Неолексеми з компонентом анти- у мові сучасних ЗМІ: функційно-семантичний аспект. *Граматичні студії : зб. наук. праць*. Вінниця, 2015. С. 106–109.
22. Онищенко І. Категорія оцінки та засоби її вираження в публіцистичних та інформаційних текстах: автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.01 «Українська мова». Дніпро, 2004. 20 с.
23. Пономарів О. Д. *Стилiстика сучасної української мови : [пiдручник]*. Тернопiль: Навчальна книга. Богдан, 2000. С. 78–79.
24. Потебня О. *Естетика і поетика слова*. Колодна А. І. (пер. з рос.) К., 1985. С. 134–137.
25. Пустовіт Л. О., Клименко Н. Ф. *Оказіоналізм. Українська мова: Енциклопедія.–2-е вид.–К.: Вид.-во " Українська енциклопедія" ім. МП Бажана, Київ, 2004. С. 432–433. URL: https://scholar.google.com.ua/citations?view_op=view_citation&hl=ru&user=i1JbLC*

[gAAAAJ&citation_for_view=i1JbLCgAAAAJ:tkaPQYYpVKoC](#) (дата звернення 10.04.24)

26. Самохіна В. Англomовний жарт: когніція, комунікація, текст. Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. 2011. № 972. С. 119–129.

27. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля. К, 2006. С. 43–44.

28. Сербенська О. А. Актуальне інтерв'ю з мовознавцем: 140 запитань і відповідей / О. Сербенська, М. Волощак. – Київ: Просвіта, 2001. С. 108–143. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001864> (дата звернення 12.02.2024)

29. Сенічева О. А. Оцінка як об'єкт лінгвістичного дослідження. Нова філологія, 2012. С. 150–156.

30. Сніховська І. Е. Механізми, засоби та прийоми мовної гри в сучасній англійській мові: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.04 "Германські мови". Запоріжжя, 2005. 20 с.

31. Ставицька Леся. Українська мова без табу = Ukrainian Without Taboos : слов. нецензур. лексики та її відповідників : обценізми, евфемізми, сексуалізми. Укр. наук. ін-т Гарвард. ун-ту, Ін-т Критики, НАН України, Ін-т укр. мови. Київ: Критика, 2008. С. 11–70. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Stavytska_Lesia/Ukrainska_mova_bez_tabu_Slovyk_n_etsenzurnoi_leksyky_ta_ii_vidpovidnykiv.pdf (дата звернення 23.04.2024)

32. Стишов, О. А. Українська лексика кінця ХХ століття [Текст] : на матеріалі мови засобів масової інформації. Київський національний лінгвістичний ун-т. - 2-ге вид., перероб. - К. : Пугач, 2005. Бібліогр.: С. 289–336.

33. Стратулат Н. В. Дериwаційні та семантичні неологізми в лексичній системі української мови (на матеріалі тлумачного Словника української мови в 20-ти томах). 10.02.01. НАН України, Укр. мов.-інформ. фонд. К., 2009. С. 108–143. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02

[=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D1%83%D0%BB%D0%B0%D1%82%20%D0%9D\\$](#) (дата звернення 10.04.24)

34. Шонь О. Б. Мовностилістичні засоби реалізації гумору, іронії і сатири в американських коротких оповіданнях: дис. ... канд. філол. Наук : 07.04.20. Львів, 2003. 225 с.

35. Щербина А. О. Жанри сатири та гумору: [нарис]: К.: Дніпро, 1997. 136 с.

36. Юрковська М. М. Дискурс англomовної анімаційної комедії: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.04 "Германські мови". К., 2011. 20 с.

37. Heilig C. Hidden Criticism?: The Methodology and Plausibility of the Search for a Counter-Imperial Subtext in Paul. US : Fortress Press, 2017. 199p. URL: https://www.academia.edu/11919990/Hidden_Criticism_The_Methodology_and_Plausibility_of_the_Search_for_a_Counter_Imperial_Subtext_in_Paul (дата звернення 10.04.24)

38. Kotthoff H. Responding to Irony in Different Contexts: on Cognition in Conversation. Journal of Pragmatics 35. 2003. P. 1387–1411.

39. Pocheptsov G. G. Language and Humour. Kyiv: Higher school, 1982. 326 p.

40. Raskin V. Semantic Mechanisms of Humor. Dordrecht: D. Reidel Publishing Company, 1985. P. 325–335. URL: https://www.researchgate.net/publication/273946710_Semantic_Mechanisms_of_Humor (дата звернення 30.04.2024)

41. Sultanoff S. M. Integrating humor into psychotherapy. New York : Wileyand Sons, 2002. P. 107–143. URL: https://www.researchgate.net/publication/284346675_Integrating_Humor_Into_Psychotherapy_Research_Theory_and_the_Necessary_Conditions_for_the_Presence_of_Therapeutic_Humor_in_Helping_Relationships (дата звернення 30.04.2024)

42. Warbletoncouncil: Епітет: характеристики, функції, типи та приклади [Електроний ресурс] URL: <https://uk.warbletoncouncil.org/epiteto-8517> (дата звернення 24.04.2024)

43. Zbornik abstraktow z 32. Kolokvia mladych jazykovedcov (Prešov 30. 11. – 1. 12. 2023)». Prešov. 2023. С. 26–27. URL:<https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Spacilova1>. (дата звернення: 16.05.2024).

ДОДАТКИ

Додаток. Вияви комічного у соціальних мережах

У стовпчику 1 показаний порядковий номер, у стовпчику 2 подані комічні неолексеми, неофраземи та цитати, у стовпчику 3 вказане коротке пояснення, або походження неологізмів та цитат, у стовпчику 4 вказані автори(якщо вони відомі), у стовпчику 5 перелічені соціальні мережі поширення, у стовпчику 6 вказані способи творення неолексем та неофразем, типи гумору та художні засоби задля творення комічного ефекту

№	Вияви комічного	Пояснення	Автор	Місце поширення	Метод творення та яскраві вияви худ.засобів
1	2	3	4	5	6
1.	2-3 тижні	цитація фрази	Олексій Арестович	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок, ТБ	цитація
2.	Make BNR great again	інтерпретація фрази Д.Трампа про США	невідомий	Ютуб, Твітер, ТікТок	цитація + модифікація
3.	Z-окупанти	назва ворога(від знака Z + окупант)	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	префіксація + іронія
4.	А мені нравиця, як воно горить	переосмислення цитати до вибухів на території ворога	полтавський палій Віталій	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	цитація + переосмислення + іронія(сарказм)
5.	А што с ліцом?	цитата про обурених росіян	Сергій Стерненко	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	цитата + іронія + транскрибція
6.	А я вам сейчас пакажу	іронічне висміяння фрази	Олександр Лукашенко	Ютуб, Твітер,	цитація + транскрибція

				Фейсбук, ТікТок, ТБ	
7.	Аперация ідьот по плану	переомисленн я цитати росіян	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	цитата + транскрибція + переосмысле ння + іронія
8.	Аперация по свьортиванію і перебрасивані ю	переомисленн я цитати росіян	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	цитата + транскрибція + переосмысле ння + іронія
9.	Атріцательний рост	висміювання термінів	пропаганди сти росТБ	росТБ, Інтернет, УкрТБ	цитація + транскрибція (оксиморон)
10.	Атріцательное наступленіє	висміювання фрази	РосЗМІ	РосТБ, Інтернет, УкрТБ	цитація + транскрибція (оксиморон)
11.	Бавовна	українська інтерпретація російського "хлопки"(вибу хи)	онлайн перекладач	блог Сергія Стерненка, інтернет, ТБ, муз. Творчість	неологізм (зміна семантики)
12.	Бавовнятко	міфічна істота(похід. від бавовна)	невідомий	сторінка Міністерства оборони України, інтернет, ТБ, муз. Творчість	неологізм (суфіксальни й метод)
13.	Бандера живий	висміяння міфу	РосЗМІ	росТБ, Інтернет, УкрТБ	цитація
14.	Бандерівське смузі	назва саморобної запалювальної зброї	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	складання слів + іронія
15.	Бандеромобіл ь	висміяння міфу	РосЗМІ	росТБ, Інтернет, УкрТБ	неологізм (складання основ)
16.	Банка огірків\ помідорів	історія збиття дрону банкою консерв з вікна	історія	Ютуб, Твітер, ТікТок, Фейсбук, ТБ	цитація історії

17.	Батальйон "Монако"	назва депутатів, що переховуютьс я від обстрілів на заході	невідомий	Твітер, Фейсбук	неофразема (складання слів)
18.	Батько наш - Бандера	цитата з повстантської пісні	ансамбль «Пентархія»	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	цитатія
19.	Біозброя	похідні терміни від біолабараторі я	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	неологізм (зміна семантики)
20.	Біолабораторі я	висміяння міфу росТБ пропаганди	пропаганди сти росТБ	росТБ, Інтернет, УкрТБ	неологізм (зміна семантики)
21.	БНР(Білгород ська народна республіка)	назва Білгородської області нахштальт ДНР та ЛНР	Сергій Стерненко	блог Сергія Стерненка, Твітер, ТікТок, Ютуб	неологізм (аббревіація)
22.	Боже, яке кончене	переосмислен ня цитати про ворога	бабуся Нати Домінської	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	цитата + переосмисле ння
23.	Бойові гуси	похідні терміни за біолабараторії	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	неологізм (складання слів)
24.	Бойові їжаки	похідні терміни за біолабараторії	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	неологізм (складання слів)
25.	Бойові лелеки(БЛа)	похідні терміни за біолабараторії	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	неологізм (аббревіація)
26.	Брудносракі	назва росіян	Сергій Стерненко	блог Стененка, ТікТок	неологізм (складання основ)
27.	Бульбаш	відродження назви Олександра Лукашенка	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок, ТБ	неологізм (суфіксальни й метод) + перифраз

28.	Бульбаші	відродження назви білорусів	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок, ТБ	неологізм (суфіксальний метод) + перифраз
29.	Бункерний дед/дід	назва путіна(через переховування в бункері)	невідомий	Твітер, Фейсбук, Ютуб	неологізм (складання слів) + перифраз
30.	Бункерний пацюк	назва путіна(через переховування в бункері)	невідомий	Твітер, Фейсбук, Ютуб	неологізм (складання слів) + перифраз
31.	Ваабще не хачю уезжать из алушти	висміяння реакції росіян на обстріли	росіянка в Криму	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок, ТБ, муз творчість	цитата + транскрибція
32.	Від-, в-чорнобаїти	синонім до слова ліквідувати ворога (похід. від Чорнобаївка)	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	префіксація + сатира
33.	Вне палітікі	переомислення цитати росіян	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	цитата + транскрибція + переосмислення + іронія
34.	Всеї правди ми не знаєм	переомислення цитати росіян	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	цитата + транскрибція + переосмислення + іронія
35.	Вставай Белгород	інтерпретація пісні сепаратистів про Донбас	невідомий	ТікТок, Твітер	цитата пісні
36.	Вставай Кубань	те саме що й <i>вставай Белгород</i>	невідомий	ТікТок, Твітер	цитата пісні
37.	Вундервафля	презирливе від вундерваффе	невідомий	Ютуб, Твітер,	основоскладання + іронія, приниження

		(нім. Wunderwaffe — чудо-зброя)		Фейсбук, ТБ, ТікТок	
38.	Гопники з Оболоні	історія пограбування росіян в районі Києва	історія	Ютуб, Твітер, ТікТок, Фейсбук, ТБ	цитація історії
39.	Дамбілі Бамбас	висміяння фрази "8 років бомбили Донбас"	невідомий	ТікТок, Твітер	неологізм (гра звуків)
40.	Джонсонюк	назва британського екс-прем'єр міністра Бориса Джонсона в Instagram (накшталт до укр. прізвища)	невідомий	Інтернет, ТБ, муз.творчіст ь	неологізм (суфіксальни й метод)
41.	Дон	назва союзника ворога Рамзана Кадирова	невідомий	Ютуб, Твітер	назва + іронія
42.	Досить курити де попало, курить де ще не попало	висміяння міфу росТБ про пожежі через паління	Володимир Зеленський	Брифінг Президента, Ютуб, Твітер, ТБ	цитація
43.	Єхал на ученія	висміяння фрази	рос.полонен і\військові	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок, ТБ	цитація + транскрибція
44.	Жест доброй волі	переомисленн я цитати росіян	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	цитата + транскрибція + переосмысле ння + іронія
45.	За каденції Петра Олексійовича	цитація фрази	Петро Порошенко	Ютуб, Твітер, ТікТок	цитація
46.	Звуки вибухів чуєте? це значить...	цитація фрази	Петро Порошенко	Ютуб, Твітер, ТікТок	цитація

47.	Імпортозамещеніє	висміяння реакції росіян на санкції	пропагандисти росТБ	росТБ, Інтернет, УкрТБ	цитатація + транскрибція
48.	Кадирити	видавати себе за того, ким не є насправді (від Кадиров)	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	суфіксація + іронія
49.	Київ за три дні	невиправдані плани російської влади	рос.ЗМІ	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТБ, ТікТок	цитатація
50.	Кімити	зберігати оптимізм (від Кім)	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	суфіксація + іронія
51.	Конотопські відьми	історія про рос. армію в м. Конотоп	чоловік з відео	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок, ТБ, муз. Творчість	цитатація історії
52.	Консерви	назва людей із застарілими радянськими поглядами	невідомий	Твітер	зміна сентики + іронія
53.	КуНР (Курська народна республіка)	за аналогією до <i>БНР</i>	Сергій Стерненко	блог Сергія Стерненка, Твітер, ТікТок, Ютуб	неологізм (аббревіація)
54.	Ласкаво просимо до пекла	цитата опору укр. захисників	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	цитатація + оксиморон
55.	Летить бледіна	цитата блогерки про ракетні обстріли	Меланія Подоляк	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	цитата + транскрибція
56.	Макронити	робити занепокоєний вигляд (від Макрон)	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	суфіксація + іронія

57.	Маленькая люда	висміяння та трансформація фрази "маленькіє люди"	Катерина Соляр	Канал 24, Ютуб, Твітер, ТікТок	неологізм (безафіксний метод) + транскрибція
58.	Мордор	назва росії	невідомий	ТБ, Інтернет	неологізм (метафора)
59.	Мюнхенське ТрО	назва депутатів, що переходять від обстрілів на заході	невідомий	Твітер, Фейсбук	неологізм (складання слів) + перифраз
60.	М'ясо з бульбою	назва загиблих росіян з білорусами	невідомий	Твітер, Фейсбук	неологізм (складання слів)
61.	На жаль, сьогодні путін не здох	цитата з телеграм-каналу	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	цитата
62.	Наша русофобія все ще недостатня	цитата блогера про ненависть до ворога	Сергій Стерненко	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	цитата
63.	Не всьо так адназначна	висміяння фрази	росіяни	Інтернет, ТБ, муз.творчість	цитация + транскрибція
64.	Одеське метро	висміяння міфу	РосЗМІ	росТБ, Інтернет, УкрТБ	цитация
65.	Орки	назва росіян(через нелюдські дії рос.військових)	невідомий	ТБ, Інтернет, муз.творчість	неологізм (метафора)
66.	Оркостан	назва ворожої країни (похід. від <i>орки</i>)	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	суфіксальний + іронія
67.	Паляниця	поплутання слова "полуниця"	Ольга Скабеєва	РосТБ, Інтернет, УкрТБ	цитация + транскрибція
68.	Певіца ртом	назва співаків(-	Катерина Соляр	Канал 24, Ютуб,	неологізм + транскрибція

		ачок), які продовжують працювати на ворога		Твітер, ТікТок	
69.	Потерь нет	цитата про втрати ворога	Сергей Шойгу	Ютуб, Твітер, ТікТок	цитата + переосмислення + сарказм + транскрибція
70.	ППО(Порошенко Петро Олексійович)	іронічна назва політика	невідомий	ТікТок, Твітер	неологізм (аббревіація)
71.	ППО(птахи проти орків)	назва продукції	ТОВ «Лукас»	ТБ, реклама, Твітер, Фейсбук	неологізм (аббревіація)
72.	Путлер	назва путіна(путін+ Гітлер)	невідомий	ТБ, Інтернет	неологізм (складання основ)
73.	Путлерівці	назва ворога(від прізвища путін)	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	суфіксальний
74.	Рускі(рузкі)	назва ворога(від знака Z)	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	каламбур + іронія
75.	Рускій ванька	узагальнена назва рос. військового	невідомий	ТБ, Інтернет, муз.творчість	неологізм + транскрибція + перифраз
76.	Русня	назва росіян	невідомий	ТБ, Інтернет, муз.творчість	неологізм (суфіксальний метод)
77.	Русській військовий корабль, іді на.../всьо	фраза укр. військового перед наступом рос. Військових на о. Зміїний	морський піхотинець Роман Грибов	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТБ, ТікТок	цитация + зміна
78.	Свинособаки	назва росіян(свині+ собаки)	невідомий	ТБ, Інтернет, муз.творчість	неологізм (складання основ)
79.	Свинособача мова	назва російської мови(похідн.	невідомий	Твітер, ТікТок, Фейсбук	неологізм (складання слів)

		від <i>свинособаки</i>)			
80.	Серіал чорнобаївка	історія про серію обстрілів рос. армії у с.Чорнобаївка	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок, ТБ, муз. творчість	неологізм (складання слів)
81.	Смажені буряти	назва загиблих росіян	невідомий	Твітер, Фейсбук	неологізм (складання слів)
82.	Терраша	назва ворожої країни (<i>терорист+R ussia</i>)	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	основосклада ння + сатира
83.	Тік-ток війська	загони кадирівців	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТБ, ТікТок	словоскладан ня + зміна семантики+ іронія
84.	Трактористи і танк	історія пограбування танку росіян	історія	Ютуб, Твітер, ТікТок, Фейсбук, ТБ	цитація історії
85.	Тракторні війська	назва від історії про крадіжку ворожого танка	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТБ, ТікТок	словоскладан ня + зміна семантики+ іронія
86.	Тривожна валізка	пом'якшення терміну, набуття нового значення	невідомий	Твітер, Ютуб, ТікТок	неологізм (зміна семантики)
87.	Харошій руській	висміяння поняття корисного росіяна	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТБ, ТікТок	неологізм + транскрибція + перифраз
88.	Цей день настав!	цитата волонтера	Сергій Притула	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	цитація
89.	Цигани і танк	історія пограбування танку росіян	історія	Ютуб, Твітер, ТікТок,	цитація історії

				Фейсбук, ТБ, муз. Творчість	
90.	Шойгувати	вдавати, що все під контролем(від Шойгу)	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	суфіксація + іронія
91.	Шушпанцер	хімерна бойова машина від (нім. Schuspanzer Sturm Panzerkampfw agen)	невідомий	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТБ, ТікТок	зміна сентики + іронія
92.	Що ви бачите перед собою? це скарб	цитата фрази	Петро Порошенко	Ютуб, Твітер, ТікТок	цитата
93.	Я в калідорі	цитата про перебування в "укритті"	невідомий	Ютуб, Твітер, ТікТок	цитата
94.	Яка сумна новина	цитата про втрати ворога	Сергій Стерненко	Ютуб, Твітер, Фейсбук, ТікТок	цитата + сарказм